

ÚJ KELET

FÜGGETLEN HETILAP - ALAPÍTÓ FŐSZERKESZTŐ: DR. MARTON ERNŐ לייז

24 oldal ■ 12.00 sekel, Eiláton 10,50 sekel ■ 20584. szám ■ 2014. december 11. csütörtök ■ 5775. kiszlev 19.

FELOSZLATA MAGÁT A 19. KNESZET

Általános választások 2015. március 17-én

A Kneszet plénuma hétfőn este második és harmadik olvasatban elfogadta a törvényt önnön feloszlatásáról, egyúttal törvénybe iktatta az általános választások dátumát. Ez a nemzetgyűlés csupán húsz hónapig volt hivatalban.

Juli Edelstein (Likud), a Kneszet elnöke az általános választások előrehozását feleslegesnek, ugyanakkor a kisebbik rossznak nevezte, miután áthidalhatatlan véleménykülönbségek tették lehetetlenné a kormány határozatképességét.

Edelstein egyben felkérte Izrael választópolgárait, hogy éljenek szavazati jogukkal.

Jariv Levin (Likud) képviselő, aki bemutatta a plénum előtt a feloszlatási törvényt, sajnálatát fejezte ki a 19. Kneszet rövid hivatali ideje miatt, és re-

ményét fejezte ki, hogy a soron következő választások eredményeképpen stabil, határozatképes koalíció alakul, amely kitölti rendes, négy évre szóló mandátumát.

Ezzel hivatalosan is kezdetét vette a következő kormányalakítást célzó koalíciós tárgyalások sora, s vele a „választási gazdaság” is: Netanjáhu kilátásba helyezte, hogy bevezeti az értéktöbblet-adó eltörlését alapvető élelmiszercikkekre – aminek az elmúlt húsz hónap során nem látta szükségét.

Ugyanezt a kedvezményt szorgalmazta menesztett pénzügyminisztere, Jair Lapid is első lakás vásárlására.

Közben újtárra indult a soron következő kormány összetételét meghatározó koalíció kialakítása. Se szeri, se száma a találgatásoknak. „Képviselők bevásárlási körútjai” – némi malíciával így nevezi a héber sajtó a pártok volt és reménybeli képviselőinek az alku-tárgyalásait, a lehetséges koalíciós partnerek portáján.

Minden nagy izraeli napilap és internetes hírportál megjelentet „Ha ma lennének a választások” tartalmú felméréseket.

Valamennyi egyetért abban, hogy jelenleg a mérsekelt jobboldal, a Likud párttal az élén a legerősebb. Netanjáhu karizmája még mindig meghatározó, de közel sem annyira, mint az elmúlt években.

A csupán két nemzedéki demokráciában (Izrael Állama 1948 óta áll fenn, és kezdettől fogva parlamentáris demokrácia) sokan túlzásnak találják, hogy egy vezető negyedszer pályázzon a kormányfőségre. (David Ben-Gurion nyolc ízben volt miniszterelnök, legtöbbször két-két évig; ő azonban mégis az államot kikiáltó országalapító volt.)

A legvalószínűbb „befutó” a Likud párt, koalíciós szövetségben az askenázi ultraortodox Tórahú Zsidóság (Jáhádut háTorá) párttal, és a keleti törzsek ultravallásosait tömörítő SASZ párttal, és esetleg a nemzeti-vallásos Zsidó Otthon (Bájit Hájehudi) párt részvételével.

Netanjáhu vezetői posztja a maga pártjában sem egyértelmű. A Likud párt közeljövőben tartandó belső választásain Netanjáhu-nak komoly kihívókkal kell

számolnia. A jobboldali nézeteiről ismert Mose Feiglin képviselő kijelentette, hogy pályázik a Likud vezetésére.

Gideon Száár ugyancsak esélyes lehet Netanjáhu leváltására pártja éléről. A népszerű politikus szeptemberben leköszönt miniszteri állásáról, és közölte, hogy egy időre felfüggeszti politikai tevékenységét. Novemberben Kneszet-képviselőségét is feladta.

Más „trónkövetelő” is jelentkezhethet, Mose Kahlon személyében: „Én vagyok az igazi Likud” – szokta mondani, de ő valószínűleg új párt élén száll majd be a küzdelembe, szociális programmal. A héten bejelentették, hogy Lieberman és Kahlon pártközi megegyezést írtak alá a mandátumszerzéshez szükségesen túli szavazatok átszámításához a másik párt javára. **Halmos L.**

EHETI LAPSZÁMUNKBÓL:

- * Óriási környezeti katasztrófa (2. oldal)
- * Izrael választ (5. oldal)
- * A világ első női Nobel Béke-díjasa (8. oldal)
- * Chanukai hangulatok (10. oldal)
- * Mikulásrally (11. oldal)
- * Szürkehályog műtét és memória (14. oldal)
- * Fókuszban a Hold (17. oldal)
- * Chanukai édességek (21. oldal)
- * Héber nyelvlecke - Pártoskodunk (21. oldal)

G.A.L. - Marcovich ápolás, gondozás

**Magyarul és románul beszélő
metapeletek** legnagyobb közvetítő irodája
Ápolónők Izraelből, Magyarországról
és Erdélyből.

Tel.: 03/504-0052, 054/446-5010

**HIRDETÉS ÉS ELŐFIZETÉS
ÜGYBEN HÍVJA
GEORG EDRI
A 050/534-5041-ES TELEFONSZÁMON.**

Ötmillió liter nyersolaj folyt ki egy vezetékből Eilat közelében

Múlt szerdáról csütörtökre virradó éjjel felújítási munkák közben megsérült az Eilatól Askelonig vezető, a Vörös-tengert a Földközi-tengerrel összekötő olajvezeték. Két óra alatt öt millió liter nyersolaj folyt ki az Eilatól északra, húsz kilométerre lévő Evrona természetvédelmi park talajába.

Az Eilat Askelon Kőolajvezeték Társaság a Negevben tervezett timnai repülőtér építési munkái miatt a kőolajvezeték áttelepíti. A baleset az ideiglenesen rögzített vezeték nyomáspróbájakor történt. Egy nem megfelelően stabilizált illesztésnél a vezeték megemelkedett, majd szétnyílt és ez okozta a katasztrófát.

A riasztást követően rövid idő alatt helyszínerre érkező tűzoltók és mentőegységek a kőolajvezeték kezelőivel közösen megszüntették a szivárgást, és több ponton elkezdtek a veszélyes anyag összegyűjtését. A kifolyt kőolaj szivattyúzását éjjel-nappal nagy erővel végzik. Keddig több mint kétfélmillió liternyi nyersolajat gyűjtöttek össze a vízműosásokból, és 13 ezer tonna földet szállítottak a veszélyesanyag tárolókba.

Az időjárás a hétvégén kegyes volt, a kármentési munkákban dolgozók végezheték a munkájukat. A kedd reggel bekövetkezett országos esőzés miatt azonban fennáll a veszélye annak, hogy a kiömlött olaj a mélyebb

talajrétegekbe is leszivároghat, beszennyezve az úgynevezett akvifereket, a természetes föld alatti víztározókat. Szakemberek szerint évtizedekbe kerülhet a talaj teljes rehabilitációja.

Szerencsére a szennyezés az esőzés előtt nem érte el a Jordán folyót, de a szakemberek védőgátakat alakítottak ki a folyónál és az Akabai-öböl bejáratánál is, amennyiben a keddi eső miatt esetleg helyi árvizek keletkeznének. Nem csak Eilatban, de a szomszédos jordániai Akabában is éreződik a nyersolaj jellegzetes szaga. Mindkét városban többen is orvosi ellátásra szorultak.

A vezetékét a hatvanas években, az iráni kőolaj Európába történő szállítására építették, a Szezi-csatorna részbeni kiváltására, amelyet akkor Izrael nem használhatott. Az Iránban bekövetkezett változások miatt a vezeték ki-

használása lényegesen alacsonyabb az akkor tervezettnél.

Az Evrona természetvédelmi területen "sita" fák, negevi szarvasok, rágcsálók és csúszómászók, ragadozók, madarak és ragadozómadarak komoly állománya él. A Természet- és Parkhatóság vezető kutatója, Jehosua Sakedi becslése szerint a szennyezés körülbelül 1000 dunam (100 hektár) természetvédelmi területet érint, talán még ennél is többet. „Lapos terepről van szó, így az olaj nagy területen elfolyt, több időleges vízfolyás medrében.” A fő kár a „sita” fákat érte, amik a teljes ökológiai rendszert alapjai, mint a természetvédelmi terület életforrásai, és a növényevő állatok legfontosabb táplálékforrásai. Jó hír, hogy a Természetvédelmi Minisztérium közlése szerint az Avruna természetvédelmi terület dum-pálmái nem sérültek meg.

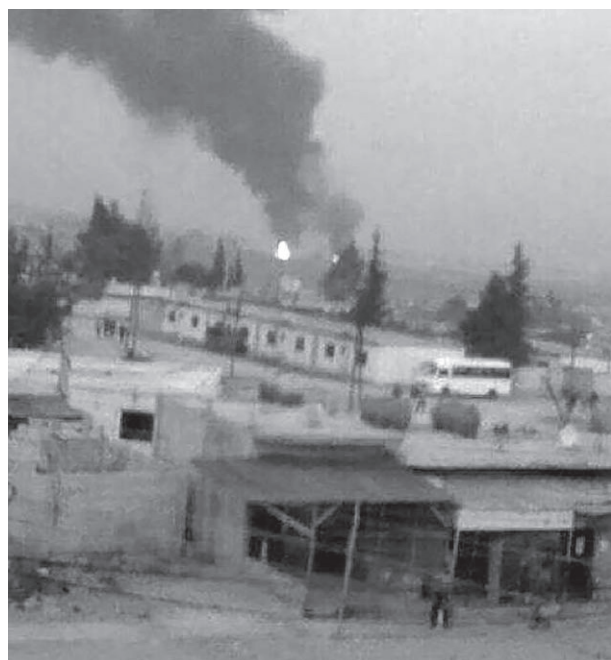
A tisztítás munkálatokat némileg megnehezíti, hogy a csapadékszegény területen élő növényzet a föld természetes hézagait kihasználva jut vízhez - ha a nehéz gépekkel rámennek a terepre, akkor további károkat okoznak a fák gyökereiben azokon a részeken is, ahová nem ért el az olaj.

Jelenleg hozzáértő önkénteseket szerveznek, akik a térségbe utazva részt vennének az állomány megtisztításában. Elképzelhető, hogy feljelentés is lesz a kőolaj társaság ellen.

Halmos László - Réti Gyöngyi

**Forrás: <http://israel.agrisupportonline.com/>
fotó: Természet- és Nemzeti parkok Hatósága**

DAMASZKUSZ MELLETI REPÜLŐTERET BOMBÁZOTT A LÉGIERŐ A Hezbollahnak szánták az S300-as rakétákat

A szíriai és Hezbollah-kötődésű libanoni Al Manar televíziók közlései szerint az Izraeli Légierő gépei vasárnap délután két, Damaszkuszhoz közeli repülőteret támadtak, egyikük a szíriai főváros nemzetközi légikikötője közelében.

A beszámolók tíz robbanásról szólnak. Vasárnapi beszámolók szerint nem voltak sze-

mélyi sérülések, hétfői közlések azonban két halálos áldozatról tettek említést. Mindkettő a Hezbollah embere volt, egyikük magas rangú személy.

Egy palesztin hírportál szíriai értesülésre hivatkozva közölte: a célpontok orosz gyártmányú S300 típusú föld-levegő rakétákat tároló raktárak voltak. Abból, hogy a rakéták a damaszkuszi nemzetközi repülőtér közvetlen közelében voltak elraktározva, arra lehet következtetni, hogy frissen érkezett rakétaszállítmányról van szó, amelyet Damaszkuszon keresztül szállítottak volna tovább Libanonba, a Hezbollah számára.

A hírt Izraelben hivatalosan nem erősítették meg, és nem cáfolták.

Szíria elrettentő szankciókat követel ez ENSZ-től Izrael ellen.

Libanoni keresztény internetes honlap idén januárban közölte, hogy Latakia szíriai kikötővárosban hatalmas robbanást hallottak. A honlap annak idején nem bocsátkozott részletekbe, de vélhető, hogy ott is Izrael elleni támadásra felhalmozott rakéták semmisültek meg.

Halmos László

Az üzletlánc tulajdonosa, Rami Levi és Maale Adumim polgármestere, Benni Kashriel meglátogatták az egyik áldozatot, Zohar Lomart

Tizenhat és fél éves arab két zsidó polgárt szűrt meg késsel múlt szerdán, a Jeruzsálemtől keletre, Máálé Adumim város iparövezetében, Misor Adumimban, a Rami Levi supermarketben. A miniszterelnöki hivatal biztonsági tisztje, aki véletlenül éppen ott tartózkodott, fegyverével a terrorista lábába lőtt.

A két megtámadott könnyebb sérülésekkel került kórházba.

A rendőrség később letartóztatott kihallgatás végett öt arabot, akik az üzletben dolgoztak, azzal a gyanúval, hogy közük volt a késes támadáshoz.

A támadót, a közeli El-Azarijja palesztin-arab község lakosát, könnyű-közepes sérüléssel szállították kórházba.

A Nyugati Parton felállított ellenőrző pontokon áthaladó araboknál szinte naponta találnak kést.

Halmos László

FORRADALOM AZ ULTRAORTODOX ASSZONY-TÁRSADALOMBAN

Az idők változását jelzi, hogy háromezer ultravallásos lány és asszony a minap a Facebookon tette közzé álláspontját. Történelmi igazságot követelnek: megfelelő képviseletet a Kneszetben és más politikai fórumokon. Megelégtették, hogy Tóra-tudós férjeik és apáik a fejük fölött döntsenek őrölkük.

A kampány hivatalosan pénteken, augusztus 5-én vette kezdetét egy nyílt levéllel, amelyet mind az askenázi (európai eredetű) Tórahű Zsidóság – Jáhádut HáTorá – párt, mind pedig a SASZ, a szefárd, a közel-keleti országokból származó ultraortodoxok pártja rabbi-vezetőinek címeztek.

„Meggyőződésünk, hogy ultraortodox asszonyok tisztességgel és igazságosan tudnák képviselni a közösség érdekeit a Kneszetben. Sok tehetséges harédi nő van, akik szívesen és odaadóan foglalkoznának az ultraorthodox lakosság szükségleteivel.

„Eljött az idő, hogy megkapjuk a bennünket megillető respektust. Elvégre mi vagyunk a családok kenyérkeresői, mi viseljük a Tóra-tanuló férfiak terheit. Soha ne feledjék: mi vagyunk a harédi pártokra szavazók 50 százaléka!”

A meggyökeresedett konvenciók ellen lázadó hölgyek kilátásba helyezték: ha nem kapnak megfelelő arányú képviseletet a Kneszet ultravallásos pártjaiban – nem mennek el szavazni.

Az ultraortodox életvitelt folytatók száma Izraelben meghaladja a másfél milliót. (Izrael

RACHELI IBENBOIM HÁRÉDI AKTIVISTA. ÖNKORMÁNYZATI TANÁCSBA JELÖLTÉK. MEGFENYEGETTÉK, VISSZALÉPETT.

összlakossága 2014. végén 8 millió, ebből 6.2 millió zsidó.)

A tipikus ultraortodox, vagy héberül harédi családban a férfiak egész életüket a tanházakban – jesiva, kollél – töltik. Igen sok család az asszony munkájából és család-támogató segélyekből él. A szerencsésebb harédi családoknál a férfiak kereskedelemmel vagy ipari tevékenységgel foglalkozik: ők gyakran támogatják a tanházakat, illetve a szegényebb sorsúakat.

Az askenázi ultraortodox férfiak tipikus viselete: fekete kaftán vagy sötét kabát, fekete cipő, kalap, szombaton és ünnepkor strájmliknak vagy szpodiknak nevezett prémes kalap – az izraeli nyár párás forróságában is. Az ing alól

kilóg a szemlélőrojt, a cicit (cicesz).

A szefárd ultraortodoxok öltözete kevésbé üt el az általános lakosságétól, de a hosszúujjú fehér ing alatt ők is cicitet viselnek.

A lányok-asszonyok – askenáziak és szefárdok – nyakig begombolt blúzban, bokát is betakaró szoknyában (soha nem nadrágban) járnak. Férjes asszonyok parókat viselnek.

Férfi nőnek kezét nem ad, idegen asszony mellé nyilvános helyen – vonat, autóbusz – nem ül le. Számos botrányt okozott, amikor idegen asszony-utasokat az autóbusz hátsó felébe utasítottak.

Különböző csoportjaik szellemi vezetői minden esetben rabbik, akiknek döntése az illető csoport számára megfellebbezhetetlen.

A tipikus harédi család népes: a családtervezés nem a módszerük. Gyakori a nyolc-tíz, sőt több gyerekes család. Hadköteles korú ifjaik a hadseregből a közelmúltig automatikus felmentést kaptak; ez a közeljövőben valószínűleg változni fog.

Mindez nem vonatkozik a nemzeti-vallásos táborra, amelynek tagjai európai öltözetben járnak, tipikusan horgolt kipát (fejfedőt) viselnek, a férfiak világi szakmákat is tanulnak, dolgoznak és katonáskodnak.

Lányaik és asszonyaik azonban a harédi asszonyokéhoz hasonló decens öltözetet viselnek.

Halmos László

FERGETEGES MIKULÁS-ÜNNEPSÉG A MAGYAR NAGYKÖVETSÉGEN

Ennyi boldog magyar nyelvű gyereket meg nem látott vendégül a nagykövetség, mint az idei Téliapó ünnepségen. A Mikulás 45 gyereket köszöntött, akik között ott voltak az újonnan indult magyarnyelvű pénteki óvoda és iskola lurkói is.

Amíg a sok gyerek egybegyűlt, vidám télapós játékok várták a kicsiket, köztük célbadobás, öltözködőverseny, télapó hajtogatás, télapós kirakók, zsákbaugrás, Klosz Móni óvónő és Freireich Ági tanárnő irányításával. Az ünnepséget később dr. Nagy Andor nyitotta meg. Az ovisok a Hull a pelyhes fehér hó című dallal várták a télapót, amit szaxofonon az egyik magyar gyerek, Freireich Dániel kí-

sért. Az iskolások csengettyűvel és télapósapkával hangulatos táncot mutattak be.

A folytatásban a télapó egyenként/családonként szólította a gyerekeket. Mindenkit jellemzett néhány szóval, majd megajándékozta hagyományos télapócsomaggal, édességgel, mandarinnal, csokoládéval, amit a házigazda nagykövet és felesége, Mariann csomagoltak, nagy gonddal.

Az ünnepség végén a gyerekek és a szülők egyaránt táncra perdültek és a Téliapó vezetésével hosszú láncot alkotva körbevonatozták a helységet, az alkalomhoz illő gyermekdal kíséretében.

Köszönet a szülők nevében dr. Nagy Andor nagykövetnek és feleségének, akik sok energiát és pénzt áldoztak azért, hogy ennyi gyerek és felnőtt szép emlékekkel térhessen haza.

Novák Attila kultúrattasé hoztátette: az egész ünnepség sikeréhez jelentősen hozzájárultak az iskolások, akikkel Freireich Ági sokat gyakorolt, hogy jó legyen a műsor. Ezen kívül ő és Klosz Mónika óvónő már a program kezdete előtt egy órával odamentek a helyszínre, hogy előkészítsék a „terepet”. A Nagykövetség nevében szeretném megköszönni munkájukat!

ÚK

NYOMOZÁST INDÍT AZ IZRAELI KATONAI ÜGYÉSZSÉG AZ ERŐS SZIKLA ÜGYEIBEN

Az izraeli katonai főügyészség Dani Efroni tábornok vezetésével a nyári Erős Szikla hadművelet tizenhárom ügyének bűnügyi vizsgálatát rendelte el eddig, írja a Háárec című újság vasárnapi száma.

Az ügyészség ötven palesztin halálának ügyét és mintegy száz katonai incidenst tanulmányozott, ebből újabb nyolc esetben indít vizsgálatot, miután szeptemberben már hasonlóan döntött öt másik esetben.

Ezekben az ügyekben lehetségesnek tartják, hogy megsértették a hadviselés nemzetközi szabályait, míg számos más aktát lezártak, mert nem látták megalapozottnak a gyanút.

Az izraeli katonai ügyészség a hozzá benyújtott panaszokat vizsgálja ki, többek közt az Abu Dzsama család házának július 20-i bombázását, amelyben 27 palesztin, köztük 19 kiskorú vesztette életét, s a jelentések szerint a légielőzetesen nem figyelmeztette a

lakókat, hogy hagyják el az épületet.

Az ügyészek nyomozást indítanak ebben az incidensben, mert az összegyűjtött adatok alapján felmerült annak a gyanúja, hogy a hadsereg eltért a számára kötelező szabályoktól.

Büntetőjogi úton vizsgálják ki két július 25-i esetet is, amelyben azzal gyanúsítják a katonákat, hogy Hán Juniszban tüzet nyitottak palesztin mentőautókra, valamint rálöttek egy fehér zászlós palesztinra.

Olyan ügyben is vizsgálódnak, amelyben egy emberi jogi szervezet beadványa szerint emberi védőpajzsok használtak egy palesztint. Az ilyen ügyek közt szerepel még egy ENSZ-iskola lövetése, amelyben tizennégy ember halt meg, valamint a tengerparton négy gyermek életét kioltó légicsapás.

A főügyészség ugyanakkor lezárt hét olyan ügyet, amelyben a bizonyítékok szerint nem sértették meg a törvényeket, s a katonák minden elővigyázatossági rendszabályt betartot-

tak, hogy minimálisra csökkentsék a civilek szenvedéseit, és követték a háborúban érvényes nemzetközi egyezményeket.

Az izraeli hatóságok már a harcok idején megkezdtek az adatok gyűjtését a későbbi vizsgálatokhoz, amivel az esetleges háborús bűnöket feltáró nemzetközi bizottságok munkáját akarják megelőzni.

A 2008-2009 telén zajlott Öntött Ólom hadműveletről készült ENSZ-jelentés ugyanis élesen elítélte az izraeli hadvezetést, de a világszervezet vizsgálóbizottságának az elnöke, Richard Goldstone másfél évvel később úgy nyilatkozott, hogy az azóta eltelt időszakban olyan információkhoz jutott, amelyek birtokában Izrael számára a vizsgálat kedvezőbb kicsengésű lett volna.

Az izraeli vizsgálatokról döntő Efroni tábornok az izraeli hadsereg egyetlen olyan tisztje, aki nem tartozik a vezérkar alá.

MTI

Újabb ENSZ határozat Izrael ellen

Az ENSZ Közgyűlése nagy többséggel határozatot hozott december elején, amelyben felszólította Izraelt, hogy mondjon le atomfegyvereiről, és helyezze őket nemzetközi felügyelet alá.

A határozat tervezetét Egyiptom terjesztette be, és 161:5 arányban fogadták el. Izraelen kívül ellene szavazott az Egyesült Államok és Kanada is. 18 ország tartózkodott. A közgyűlés a határozatban megállapította, hogy a Közel-Keleten Izrael az egyetlen állam, amely nem csatlakozott a nukleáris fegyverek elterjedése ellen hozott atomsorompó-szerződéshez. Felszólította Izraelt, hogy „további halogatás nélkül csatlakozzék az egyezményhez, ne fejlesszen ki atomfegyvereket, ne hajtson végre kísérleteket, és máshogy se szerezzen be atomfegyvert, és mondjon le atomfegyver birtoklásáról”, nukleáris létesítményeit pedig helyezze a Nemzetközi Atomenergia-ügynökség őrizete alá.

Izraelről széles körben azt tartják, hogy rendelkezik atomfegyverrel, de ezt hivatalosan nem ismeri el. A határozatban a közgyűlés sikorra szállt egy atomfegyver mentes övezetért a Közel-Keleten. A dokumentumnak nincs kötelező hatálya.

MTI

2014.12.05. péntek | 18:30
2014.12.07. vasárnap | 18:30

„A Zöld Herceg” –
A Hamasz fia

2014 – 95 perc

Moszab Hasszan Juszeff mindig az ajtóval szemben ül le, nem veszi le róla a szemét, és gyakran cserél lakást. Nincs is más választása, ha életben akar maradni, hiszen egész népe árulónak tartja. Apja Hasszan Juszeff sejk, a Hamasz hét alapítójának egyike és egyik rangos vezetője. A film készítésének idején börtönben van. Moszab juttatta oda, hogy így „védje meg”.

E valós tényeken alapuló lélektani thriller a Hamasz egyik vezetőjének fiáról szól, aki az izraeli hírszerzést különösen fontos információkkal látta el. A „Zöld Herceg” kódnevű férfit sikerült beszervezni és egy év-tizeden át saját népe ellen kémkedett. A film bemutatja a tartóztjté-hez fűződő bonyolult kapcsolatát: terror, árulás, pokolian nehéz döntések, és egy politikai szembenálláson is átívelő barátság története e film, amely arra kényszeríti nézőit, hogy gondolják át nézeteiket a térségben dúló konfliktusról.

Kezdődik a film a Puskin moziban, mellettem ül Muszab Hasszan Juszeff, a Zöld herceg. Kezdődik a vetítés. Majd percekkel később a helyszín a netanyai Park Hotel, peregnek a filmkockák, s alig tudom visszatartani a könyveimet. Életemben először elkéstem a Szé-derről, s így megmenekültem.

Félórás késéssel az Egyiptomból való kivonulás helyett helyszíni tudósítónak váltam, s arról kellett beszámoljak élő adásban, hogy ha nem kések el, akkor én is ott halok meg. A terrortámadás áldozata lett legjobb barátom, ügyvédem és fogorvosom, annak családja. Peregnek tovább a kockák a vásznon.

Lélegzetvisszafojtva figyel a közönség, a pesti protokoll, a helyi izraeliek, a zsidók.

A HAMASZ FIA BUDAPESTEN

Már-már alig tudom visszatartani, hogy hangosan fel ne sírjak, de úgy tűnik, a 62 év, a gyakorlat megteszi a magáét.

Nézem tovább a filmet, ott van mindenki, közöttük olyan palesztin vezetők, akikkel kénytelen voltam interjút készíteni. S ott ül mellettem valaki, aki az igazságot választotta. Már régen nem hasonlít önmagára, kigyúrt vékony europérré vált, aki hontalan a világban, nem fogad el támogatásokat és könyöradományokat, a film végén őszintén válaszol a kérdésekre, természetesen csalódott az amerikai evangelistákban, s még ki tudja, hogy ki mindenki.

Egy biztos.

Amikor az amerikaiak kiutasítani készültek, akkor régi tartóztjtje, magánemberként, a világ végére utánament és megmentette a nyilvánvaló „haláltól”. Most itt ül a magyar fővárosban, előadást tart, áradozik a zsidó nép gyökereiről, röviden és értelmesen válaszol, nem csak a pesti újságírók, hanem az amerikai ügyvivő kérdésére is, a közönség tapsol, a folyosón a könyvét dedikálja. Én útban hazafelé azon gondolkodom, hány ezer zsidó és nem zsidó izraeli életét sikerült megmentenie szolgálataival.

A családja kitagadta, megtagadta érthető módon, hiszen mit tehettek volna mást.

Egyedül van a világban, nem lehet könnyű az élete.

Vajon az ő életét meddig tudják megvédeni?

Az árulásról, a politikai intrikákról, a hihetetlen döntésekről, a New York Timesnál megjelent bestsellerből olvashatunk most már magyarul is, s miközben e sorokat írom, a Közel-Kelet egyetlen demokratikus országában nem csak előrehozott választásra készülnek, hanem az izraeli kórházakban a mai terrortámadás sebesültjeinek életéért is küzdenek.

Breuer Péter – Budapest

Avigdor Lieberman: “Zseniként, bőkezűként és kegyetlenként kell viselkednünk”

A sikertelen egyeztetések után felbomlott a kormánykoalíció, és 2015. március 17-én előrehozott választások lesznek. A következő időszakban kísérletet teszünk arra, hogy a napi ügyek mellett az összes Kneszet-esélyes párt programját, szimpátiától függetlenül megjelentessük ezen az oldalon. A cél, hogy tájékoztassunk, felkészítsük a szavazókat, hogy mindenki lelkiismeretének megfelelően, kellő informáltság után döntsön az urnáknál.

Avigdor Lieberman az Izrael Bejtenu párt vezetője november utolsó napjaiban meghirdette a párt választási programját, amely három alapelv mentén épül fel. Ezek:

1. A nép egysége
2. Izrael állama a zsidó nép országa
3. Hűség nélkül nincs állampolgárság

1. Napjainkban, Izrael megalapítása óta, de még inkább 1967 óta máig, ez a dolog a népet megosztó vita formájában fejeződik ki, Júda és Somron és a letelepülés sorsával kapcsolatban. Mint aki “a Jordán két partja” felfogásán, és a teljes Erec Izraelbe vetett hiten nőtt fel, személyes gondolataimban az egyik legnehezebb dilemma az a kérdés, hogy mi a megfelelő álláspont ezzel a vitával kapcsolatban, és mit döntött volna a Beitar vezetője (Jabotinsky), ha döntenie kellett volna ebben a témában.. Egyértelmű számomra, hogy a teljes Izraelről szóló alapelv álmáról való lemondás nélkül, de végülis elfogadott és értelmes megegyezésre kell jutni, ami a nép egységéhez vezet, ami a legfontosabb dolog, mert végső soron a nép egységéről, kontra az Erec teljességéről szóló vitában a nép egysége kerekedik felül.

2. Kétezer évig álmodtak apáink a Cionba való visszatérésről, zsidók millióit gyilkolták meg a világon mindenütt, mert nem volt országuk, amiben élhettek, ami megvédi őket. Nekünk, szerencséseknek, mindenképpen meg kell őriznünk az országunkat. Ezért teljes mértékben semmisnek kell nyilvánítani, és megalkuvások nélkül küzdeni kell azon állásponttal szemben, miszerint Izrael országa minden polgáráé, mert ebben a felfogásban nincs semmi értelme Izrael állam létének.

Gyakorlati szempontból Izrael államnak, mint zsidó országnak jelentősége a demokrácia, és az ország zsidó jellegének értékei közötti összeütközésben található - amelyben a zsidó ország győz. Így építették az országot az alapítók, erre törekedtek. Ezért hozták a hazatérési törvényt, ami kizárólag zsidókra vonatkozik. Ez a törvény nem teszi Izraelt kevésbé demokratikussá. Ebből következően a vallással és az országgal kapcsolatos felfogásunk: teljes azonosság van a zsidó vallás és a nemzetiség között, és nem szabad elválasztani a vallást az államtól, mindamelllett mindenkinek lehetővé kell tenni, hogy hite szerint éljen, szabadon, az “élni és élni hagyni” szellemében.

3. Az izraeli társadalomban zajló viták közül a legnehezebb és a legmélyebb az, ami az ország kisebbségeinek helyéről szól. Ebben az érzékeny témában is Jabotinsky filozófiájának megfelelően próbálom bemutatni felfogásomat. Meggyőződésem, hogy az ország szempontjából nem kell semmi különbségnek lenni zsidók, keresztények, muszlimok, drúzok, vagy mások között. Minden izraeli polgárnak ugyanazok a jogai és a kötelességei. Úgy vélem nekünk, a zsidó népnek, amely mindig lojális volt ahhoz az országhoz, amiben a galutban élt, jogunk ezt követelni a közöttünk élő kisebbségektől. Ezért legitim elvárni a kisebbségektől, és különböző izraeli csoportoktól, hogy hűek legyenek és azonosuljanak, tiszteljék annak az országnak jelképeit, amelynek egyenlő jogú állampolgárai, és elvárni minden fiattól, legyen ortodox, vagy arab, hogy bevonuljon a hadseregbe, vagy nemzeti szolgálatot végezzen.

Ez az oka annak, hogy azzal az emberrel, aki Izraelben él, és a Függetlenségi napot “gyásznapná” teszi, egyértelműen és a gyakorlatban harcolni kell. Mi, “Izrael Beitenu” már meghoztuk azt a törvényt a Kneszetben, ami kimondja, hogy az a helyi önkormányzat, amely megemlékezik a „gyásznapról”, nem kap gazdasági támogatást Izrael államától, s további törvényeket, amelyek a gyakorlatban is megvalósítják azt a felfogásomat, miszerint hűség nélkül nincs állampolgárság. Mindaddig folytatjuk ezt, amíg a gondolat tökéletesen elfogadottá nem válik, mert tilos elfogadni a fekete zászlók lobogtatásának jelenségét a Függetlenségi napon, vagy az emléknapi szirénázás nem megtisztelését arabok és szélsőséges ortodox irányzatok által.

Tilos elfogadni az arab kneszttagok szélsőségeinek veszélyes jelenségét is, akik azon ország ellen szítanak, aminek parlamentjében jelen vannak. Az arab kneszttagok megtanulták, hogy az Izrael elleni vad uszítás kifizetődő. Ennek jogán kapnak reklámot, jelentős anyagi ellenszolgáltatást olyan arab országoktól, mint Katar, és az arab társadalom politikai támogatását, ami egyre szélsőségesebb. Végzet kell vetni ennek a jelenségnek, tétovázás és halogatás nélkül. Fel kell vértetni az igazságszolgáltatási rendszert megfelelő törvényekkel, ami visszatartó erejű büntetésekre köteleznek az arab képviselők viselkedésével szemben, és megakadályozzák az olyan esetek előfordulását, mint amikor a Legfelsőbb Bíróság semmisnek nyilvánította a választási bizottság döntését, miután “Izrael Beitenu” elérte, hogy kizárják a “Baalad”-ot (arab párt) a választásokon való részvételből.

Ezt a témát összefoglalva, térjünk vissza ismét Jabotinsky filozófiájához, ami szerint “zseniként, bőkezűként és kegyetlenként” kell viselkednünk. A jelentősége ennek, hogy a köztünk élő nem zsidó kisebbségnek, amely azonosul az országgal és támogatja, meg kell

kapnia minden becsületet és jogot, a fél királyságot. Aki azonban velünk él és ellenünk működik, az ellen a végsőig küzdeni kell.

Szükség van a hatalmi ágak elkülönítésére:

A kormánynak kormányoznia kell. A Kneszetnek törvényeket kell hozni és felügyelnie. A Bíróságnak bíraskodnia kell.

A jelenlegi helyzet, amiben a képviselők negyede a kormány minisztereként is szerepel, nem egészséges, ártalmas a hatalmi ágak elkülönítése szempontjából, és nem teszi lehetővé a kormány hatékony működését, vagy a Kneszet felügyelő munkáját. Az a helyzet, amiben a Legfelsőbb Bíróság kiszélesíti saját hatáskörét és rákényszeríti véleményét a Kneszetre, az torz állapot és demokratikus rendszerben nem elfogadható. El kell érni, hogy a kormány miniszterei szakemberek legyenek, és ne képviselők. A Kneszet a törvénykezéssel foglalkozzon, és a kormány felügyeletével.

Békeprogram - Izrael konfliktusa nem csak palesztin szomszédainkkal való területiális konfliktus, hanem három dimenziós, összetett konfliktus: arab országok – palesztinek – izraeli arabok. Ezért a palesztinokkal való rendezés egy átfogó rendezés része kell legyen, ami magában foglalja az arab országokkal kötött békeszerződéseket és területcseréket, valamint az izraeli arab lakosság cseréjét.

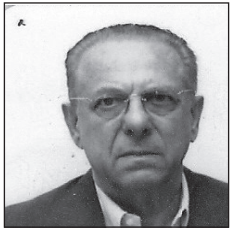
Nincs értelme kizárólag a palesztinokkal egyezségekre jutni, mert ez nem oldja meg az izraeli arabok hűségének problémáját, nem nyújt politikai és gazdasági előnyöket az arab országokkal való kapcsolatokból, és nem fejezi be véglegesen az Izrael és az arab világ közötti konfliktust. Csak a teljes csomag nyújthat megfelelő végeredményt

Lakás – Azok a fiatal párok, melyeknek mindkét tagja szolgált a hadseregben és mindketten dolgoznak, kapjanak 90%-os lakáskölcsönt az első lakás megvételéhez. Az opció legyen érvényes nem csak újonnan épült, de másodkézből vásárolt lakásokra is.

Oktatás – az állam szolgáltasson napközi-rendszert, délután 17:00 óráig, hat hónapos kortól hat éves korig.

Izrael kormányának “a zsidó nép megmentésére” irányuló programot kell létrehoznia, hogy a külföldön élő zsidóság minden gyermeke magas szintű zsidó és cionista nevelést kapasson.

Forrás: <http://www.beytenu.org.il>

DR. KENDE GYÖRGY:

Az ezeregyéjszaka meséiből

Valójában nem is mese, hanem rémmese, a valóság sokkal furább eseteket produkál, mint a legjobb mese, tehát történetünk minden egyes szava szomorú, élő valóság, mely 2007-ben történt. Gillian Gibbonsra, az angliai Liverpool Dovecot iskolájának 54 éves tanítónőjére, ránehezedett a sors keze. Egyedül maradt. Házassága 32 év után felbomlott, szeretett bátyja hasnyálmirigy rákban megbetegedett és néhány hónap után meghalt, két gyereke saját életét élte. Gillian úgy döntött, elhagyja Angliát és jelentkezett egy ügynökségen, mely angol tanítókat verbuvált külföldi iskolák számára. Nem kellett sokat várakoznia. A Nílus parti Khartoumban, Szudán fővárosában azonnal ajánlott állást az ottani, Unity (Egység) nevű, angol nyelvű, keresztény elemi magániskola. Amelyhez hasonló szép számban akadt a szudáni fővárosban. A kétharmad milliós Khartoum lakossága, vegyesen muszlim és kopt keresztény. Szudán abszolút muszlim többségű ország, 38 millió lakos, ebből két millió -5%- nagyobbára kopt, keresztény.

Gibbons, mikor megtudta, hogy megkapta az állást, felmondott a liverpooli iskolában, és már augusztusban elfoglalta újabb pozícióját. Nem lehet azt mondani, hogy álombeli körülményekre cserélte életét, mindössze ingyen lakást és havi 450 £-ot (mintegy 3.000 shekelt) kapott. Ennél Izraelben is több fizetést szerezhetett volna, és biztosan sokat megspórolt volna.

Khartoum úgy tűnt neki, mint Liverpool, noha porosabb és piszkosabb. Az iskolakomplexum épületében számára kiutalt lakás kicsi volt, de megfelelt, mindenki nagyon kedves volt, és minden rózsásnak látszott. Diákjai első osztályos, hat-hét éves gyerekek voltak, a fővárosi tehetősebb muszlim és keresztény középosztály leszármazottai, mely családok a legjobb magánnevelést akarták biztosítani, amit a pénz megengedhet.

Gillian az egyik tanítási napon felkérte az egyik kislányt, hogy hozza el az iskolába a játék mackóját, tekintettel arra, hogy oktatni akarta a gyerekeket az állatokról, és a medvét választotta bemutatásra. A kislány a kérést másnapra teljesítette is. Tekintettel arra, hogy a mackó névtelen volt, a tanítónő felkérte a gyerekeket, hogy a mackónak illő nevet válasszanak. Gillian teljesen tudatlan volt a muszlim szokások felől, saját bevallása szerint a Koránt sohasem olvasta, pedig talán jobb lett volna. Nekem, egy kívülállónak semmi kétségem nem volt az eredményről. Nem tudom mi történt volna, ha a gyerekek a macit Winstonnak vagy Elizabethnek, vagy esetleg Mózesnek nevezik el, de lévén Szudán egy muszlim

többségű ország, mi sem természetesebb, minthogy a 23 szavazó elemistából, noha egyéb nevek is említésre kerültek, húszan a Mohammed nevet választották, mely muszlimoknál a legpopulárisabb és leggyakoribb név, lévén a vallásalapító szent próféta neve. A mackó elnevezése a szent próféta nevéből, inkább a gyerekek próféta iránti tiszteletének és szeretetének kifejezése, mintsem kigúnyolásának, de hát ki gondolkodik a gyerekek eszével? A mackót megörökítették egy könyvecskében, mely fedőlapjának felirata az volt: a nevem Muhammed. A könyvecske tele volt boldogságot sugárzó gyerekekkel, születésnap képekkel, gyertyákkal és a mackó képeivel. A gyerekek hétvégére felváltva hazavitték a

könyvecskét, és mindenki tetszése szerint beleírt valami megjegyzést. Feltételezhető, hogy a szülők, beleértve a muszlimokat, láthatták a hónapokon át forgalomban lévő könyvecskét és tudomásuk volt arról, hogy a mackó Muhammed nevet kapta, de nem vették el lelki egyensúlyukat és minden maradt paradicsomi békecsésben.

November 27-én, szerdán a rendőrség megszállta az iskolát és Gillian Gibbonst letartóztatta és bilincsbe verve bezárolta a rendőrségi fogházba, és megkezdtek a kihallgatását. A vád istenkáromlás volt, mert egy állatnak, helyesebben egy játékmackónak a próféta nevet adták. Elképzelhetetlen szerencse, hogy a bábú nem Plutó a népszerű kutyus, vagy a három kis malac egyike volt, tisztátalan állatok a muszlim vallásban, de a felhajtás így is jóval átlépte a normalitás határát. Eleinte azt gondolták, hogy az egyik muszlim szülő tette a feljelentést, de hamarosan kiderült, hogy a feljelentő Sara Khawad, az iskola egyik irodai alkalmazottja volt, akit a közelmúltban elbocsájtottak, tette bosszú volt. Khawad kezébe jutott Gibbons egyik levele, melyet a könyvecskével együtt a hétvégén a gyerekek sorban hazavitték megmutatni a szülőknek, megmagyarázván a könyvecske célját. Khawad megpróbálta rábeszélni a gyerek szüleit, hogy feljelentést tegyenek az Oktatásügyi Minisztériumban, de a szülők, bizonyítva azt, hogy a világban nem csak hülyék és aljasok élnek, ezt

kereken visszautasították. Sara Khawad ekkor személyesen tette meg a feljelentést, hogy egy „idegen” a prófétát sértegeti és e panaszt a hatóságok nem ignorálhatták. Ez vezetett Gibbons letartóztatásához.

A vád istenkáromlás, a vallás és az egyedül üdvözítő hit sértegetése a bűnügyi kódex 125. paragrafusa szerint és a büntetés, hat hónap börtön, negyven ostorcsapás vagy pénzbüntetés. A rendőrség által letartóztatott, lecsukott, és kihallgatás alatt álló tanítónő érthetően totál pánikban volt, és rettegett a fegyveres őröktől. Nem tagadta a tényeket, de a szándékosság hiányára apellált, de kit is érdekelt, mit is mond? A cella körülményei elképzelhetően rosszak voltak, piszok, homály, nappal

forróság, éjjel hideg, patkányok és az indokolt állandó félelem, hogy bántalmazzák. Noha fizikai bántalomra végül nem került sor, állandóan fenyegetve érezte magát. Az iskola igazgatója, Robert Boulus, lévén helybeli, felfogta az eset komplikáltságát és érthetően aggódott tanítónője helyzete miatt, ám gyakorlatilag tehetetlen volt. Az iskolát bezárta a vihar elmúltáig, a következő év januárjáig, nehogy túlbuzgó elmeháborodottak lemészárolják a gyerekeket isten nevében. Pénteken, november 29-én a mecsetekben a prédikátorok nagy része megőrizte ugyan higgadságát, de voltak egyes

ütődöttek, akik ostromozást, mások zavargásokat sürgettek. Khartoum egyik mecsetjének imámja, Ahmed Muhammed, megjegyezte, hogy Muhammed név adása mackónak nem illő, de hozzátette, „elsősorban magunkat kell tisztelni ahhoz, hogy mások tiszteljenek bennünket”. Ugyanaz nap, vagyis 29-én, a törvényszék már össze is ült és Gibbonst a vádban bűnösnek találta és 15 nap fogházbüntetésre ítélte, valójában sokkal rosszabb is lehetett volna. Az ítélet másnapján, november 30-án, szombaton, az utcákon többbezes tömegek tüntettek, egyesek kardokkal hadonásztak és vért követeltek. Olyanok, akik jártasak a helyi körülményekben, azt mondták, hogy a tüntetők egy része kirendelt állami alkalmazott volt. A fentről megszervezett mesterséges cirkusznak tehát rendezői is voltak, akik a homályos háttérben maradtak. Anglia ellen tüntettek, „szégyen, szégyen Angliára” kiáltásokkal és követelték Gibbons kivégzését „Nincs bocsánat, kivégezni! Megölni kivégző osztag által”. Hogy mi szégyelni valója volt Angliának és egy ilyen banalitás miatt miért kell megölni valakit, azt csak a tüntetések rendezői értik. Ha valakik szégyent hoztak a prófétára, azok a felesleges cirkusz rendezői voltak. Ezt a tüntetést egy nappal azután rendezték meg, miután a bírósági folyamat befejeződött és tizenöt napra ítélték Gibbonst. Tehát semmi kétség, megrendezett tüntetések voltak. Biztos, ami

biztos, hogy elejét vegyék a nem tervezett esetleges túlkapásoknak, Gibbonst óvatosságból biztonsága megőrzésére, ismeretlen helyre vitték. Khartoum nagyrésze azonban megőrizte normalitását és nyugalmát, az említett megtervezett mesterséges „felháborodások” ellenére.

Eközben Muhammad mackó esetének híre szertefutott a nagyvilágban és a lapok felháborodással közölték az esetet, nem ami a maci nevét illeti, de ami a tanítónővel történt. Még az angliai muszlimok fedőszervezete, az MPACUK is hevesen tiltakozott, hogy az ítélet egészében igazságtalan és követelte a szudáni kormány beavatkozását. Ed Miliband hitsorsos, a Labour kabinet minisztere is beleavatkozott, de a legdramatikusabb, legpotensebb és valójában sikeres beavatkozók Baron Nazir Achmed (Labour) és Baroness Sayeeda Warsi (Conservatív) politikusok voltak. Mindketten a Lordok házában kinevezett tagjai, akik mint az angliai muszlimok emenciái azonnal Khartoumba utaztak. Az említettek, Ahmed pakisztáni születésű, Warsi pakisztáni bevándorlók leszármazottja, csilgként haladtak előre pártjaik politikai zenitjén, nemesi rangot kaptak pártjaik vezetőinek, Tony Blairnek és David Cameronnak az ajánlásával, valószínűleg származásuk következtében, hogy kvázi igazolják mindenki előtt, napnál világosabban, pártjaik osztatlan liberalizmusát, nemcsak az éber muszlimok, de, mindenki szemei előtt.

Az említettek mindketten fenegyerek, veszett antiszemita és inkább muszlim szélsőségesek, mint angolok. Achmedről csak annyit, hogy része volt egy halálos autóbalesetben, mikor Jaguar X kocsiját „veszélyesen” vezetve elütötte Martin Gombart. Ennek következtében rövid börtönbüntetésre ítélték, melynek okai természetesen a zsidók voltak, akik, őlordsga szerint, uralják az írott médiát és a TV-t. Már egyikük sem tartozik az említett párthoz, „függetlenek”, de a nemesi titulus és a glória megmaradt.

Szóval Lord Achmed és Baroness Warsi azonnal Khartoumba utaztak, hol bizonyára otthon érezték magukat. Szudán elnöke, Omar Hassan Ahmed al-Bashir december 3-án fogadta őket, gyakorlatilag rögvést, és minden vitán felül sikeres volt beavatkozásuk: Gillian Gibbons azonnali elnöki kegyelemben részesült és másnap átadták a khartoumi angol nagykövetségnek, miután aláírt egy írott nyilatkozatot, miszerint „Nagyra becsülöm az iszlám vallást és tudatosan nem fogok sértegetni senkit”. Ezt el lehet hinni Gibbonsnak. Összegezve, Gillian mindössze nyolc napot raboskodott, nem bántalmazták fizikailag, mely nyolc nap alatt három különböző helyen tartották fogva, élénk bizonyítékaként annak, hogy a hatóságok tudatában voltak annak a veszélyes játéknak, melyet feleslegesen inszenáltak. Még aznap feltették a repülőgépre, együtt megmentőivel, Ahmeddel és Warsival. Dubai-on át Liverpoolba repültek, ahol máig is boldogan él, míg meg nem hal.

A játékmackó további sorsa, akit Muhammednek neveztek el, ismeretlen.

RANDOLPH L. BRAHAM 92 ÉVES

Randolph L. Braham a bukaresti születésű, Désen nevelkedett, világhíres történészprofesszor, a New York City Egyetem politikai tudományok emeritus professzora, december 20-án tölti be 92. életévét.

Professzor Braham neves holokausztkutató, aki főművében, „A Népiirtás politikája. A Holocaust Magyarországon” (1997, Belvárosi Kiadó) c., többszörösen kitüntetett könyvében megörökítette a magyar zsidóság tragédiáját. A Mensch Alapítvány New Yorkban tiszteletére ünnepséget rendez. A felköszöntő notabilitások: Paul Shapiro a washingtoni Holocaust Múzeum igazgatója, Geiger András a Mensch elnöke, Ivan Sanders professzor és Deák István emeritus professzor, mindketten NY Columbia Egyetem és Rabbi Mark S. Golub média nevezetességei.

Az Új Kelet olvasótábora, a főszerkesztője és a szerkesztők nevében jókívánságainkat küldjük népünk neves fiának, bis Hundert und Zwanzig!

Dr. Kende György

EGYRE TÖBB EURÓPAI MEGY A KÖZEL-KELETRE HARCOLNI

A közel-keleti fegyveres konfliktusokban harcoló úgynevezett külföldi harcosok, az Európai Unióból útnak indult, majd hazatérni igyekvő dzsihádisták jelentette fenyegetésre figyelmeztetett Bernard Cazeneuve francia belügyminiszter az uniós tárcavezetők brüsszeli tanácskozását követően, írja az MTI.

A francia miniszter szerint a veszély valós, és minden eszközt be kell vetni a visszatérő dzsihádisták azonosítása és ártalmatlanítása érdekében. Nevük mellőzését kérő források szerint pedig nagy a valószínűsége egy európai területen elkövetett terrorcselekménynek, és mindaddig lesz, aki talál okot, hogy a szélsőségesekhez csatlakozzon, míg a konfliktus véget nem ér Szíriában és Irakban.

Gilles de Kerchove, az unió terrorellenes koordinátora rámutatott, hogy alapvetően nem a 2001. szeptember 11-i támadásokhoz mérhető, nagy léptékű merényletektől kell tartani, hanem olyan terrorakcióktól, lövöldözésektől, amilyen például a brüsszeli zsidó múzeumnál történt, ahol egy algériai származású francia férfi, aki több mint egy évet töltött Szíriában, négy embert lőtt agyon.

Thomas de Maiziere német belügyminiszter arra hívta fel a figyelmet, hogy nem csökkent az Európából a dzsihádisták közé álló fiatalok száma, sőt egyes országokból, így például Németországból, mind többen indulnak a Közel-Keletre.

Cazeneuve elmondása szerint Franciaországból idén csaknem kétszer annyian csatlakoztak a szélsőségesekhez, mint tavaly, a dzsihádisták soraiban harcoló mintegy 3000 európai több mint harmada francia.

Az európai állampolgársággal rendelkező dzsihádisták kiszűréséhez módosítani kellene

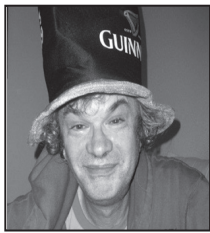
a schengeni övezet szabályait. Cazeneuve szerint továbbá egy, a légi utasok adatait tartalmazó európai adatbázis létrehozásáról is meg kell állapodni az Európai Parlamenttel, mert erre az eszközre is szükség van a terroristák kiszűréséhez.

A múlt héten Theresa May brit belügyminiszter terjesztette be terrorellenes törvényjavaslatát az alsóházban. A konzervatívok szlogenje szerint a törvény „a világ legkeményebb hatalmát” adná a brit hatóságok kezébe a terrorizmus elleni harcban. A javaslat azt teszi lehetővé, hogy megakadályozzák az Iszlám Államhoz csatlakozó brit állampolgárok haza- és visszautazását, fejlesszék a terroristák nyilvántartását, és betiltsák a váltságdíjfizetést, elvágva a terroristákat egyik fő bevételi forrásuktól.

Jelenleg a brit belügyminiszter személyes jóváhagyásával lehet bárki útlevelét bevonni Nagy-Britanniában. A reform után a rendőrség és a határőrök saját hatáskörükben bevonhatnák brit és külföldi, feltételezett terroristák okmányait 30 napra. (Több mint ötezer brit állampolgár utazott Szíriába és Irakba, és 24 útlevelét vontak be eddig – emlékeztet a Telegraph.) Kritikus hangok szerint az intézkedés az etnikai alapú profilalkotás melegágya lesz (a közel-keleti származású utasok közül aránytalanul sokat fog érinteni).

A brit útlevéllel rendelkező feltételezett terroristákat a belügyminiszter jóváhagyásával két évre kitilthatnák az országból. Visszatérni ezután is csak felügyelt körülmények között tudnának. Akinek egyáltalán megengedik, hogy hazatérjen, bíróság előtt kellene felelnie tetteiért, és rendszeresen jelentkeznie kellene a rendőrségen. Deradikalizációs programon is részt kell majd venniük.

Index

AVI BEN GIORA: A világ első női pacifistája és Nobel Béke-díjasa

Bertha von Suttner 1843. június 9.-én született Prágában. Apja gróf Franz Michael Kinsky von Wchinitz von Tettau, csehországi család sarja, az osztrák-magyar K.u.K. hadseregben teljesített szolgálatot. Lánya születésekor, 75 évesen meghal. Anyja, Sophie Wilhelmina Körner, a híres író, Theodor Körner távoli rokona, szintén arisztokrata családból származik. Apja a régi osztrák - magyar „kuk” hadseregben teljesített szolgálatot. Bertha már gyermekkorában számos nyelvet és zenét tanul, valamint sokat utazik. 1873-ban, az apai örökség felosztásakor a bécsi Karl von Suttner gyáros veszi magához. Így kerül Bertha a császárvárosba. Zene- és nyelvoktatással kezd foglalkozni. Főleg gyerekeket vállal. 1876-ban Suttner fiatal fiával, Arthur Gundaccar von Suttnerrel Párizsba utaznak. Röpké két hét múlva Bertha Alfred Nobel, a később híressé vált svéd kémikus magántitkárnője lesz, majd elhagyja Gundaccart, és Svédországba költözik, Nobelhez. Ám a svéd király hazaküldi Bécsbe, ahol összeházasodik Arthur Gundaccar Suttnerrel. Bár a Suttner család ellenzi a házasságot, ennek ellenére 1876-ban házasságot kötnek. Suttner a családja kitagadja, nem lehet igénye a családi örökségre. Röviddel az esküvő után összehajóznak és elhagyják Bécsset. Grúziába költözik Jekaterina Diadani von Mingrelen hercegnőhöz. Nyolc évet töltenek itt, nehéz anyagi körülmények közt. Bertha lefordítja A hős tigrishőrrel c. grúz nemzeti eposzt németre (Der Recke im Tigerfell).

1877-ben kitör az orosz török háború. Suttner az Ország és Emberek c. német hetilap tudósítója lesz. Bertha ehhez hasonló munkát vállal, B. Outlet álnéven ír egy osztrák újságba, amely leközi rövid elbeszéléseit és esszéit. 1885-ben együtt visszatérnek Bécsbe és a család hermannsdorfi kastélyába költözik. Bertha marad az újságírásnál. Egyre jobban kezdi érdekelni a pacifizmus, behatóan kezd ezzel foglalkozni, erről írja cikkeket. 1889-ben jelenik meg ilyen témájú regénye Az aljas fegyver (Die Waffe niderl). Ezután „békeaktivistaként” válik híressé. Látta a háború borzalmait, és ezen élményeiről is könyvet ír, *A háború borzalmai egy feleség szemével* (Schrecken des Krieges aus der Sicht einer Ehefrau) címen. E könyve nagy irodalmi sikert hoz, 37 nyelvre fordítják le.

1890-91 telét Velencében tölti a házaspár. Bertha itt ismerkedik meg Marchese Benjamino Pandolfival, és létrehozzák az Interparlamentarische Parlamentet, amelyből 1910-ben megalakul az Interparlamentarische Union. 1891 szeptemberében új szervezetet alapít Ausztriában: Osztrák Társadalmi Békebarátok (Österreichische Gesellschafts der Friedensfreunde) névvel. A szervezet megalakulásakor a következőket mondta: „Azért van szükség erre a nyilvános szervezetre, hogy mindenütt lásák, erősek vagyunk, s a béke létezik!” 1914-ig ő volt a szervezet elnöke. 1902-ben férje súlyos beteg lett. Nem tudott elutazni Berthával Monacóba, a Nemzetközi Békekongresszusra. Még

ugyanabban az évben, december 10.-én elhunyt a hartmannsdorfi kastélyban. Halála után Bertha, hogy felszámolja a felhalmozódott családi tartozásokat, amit tudott értékesített, majd visszaköltözött Bécsbe, ahol a németül és magyarul megjelenő újság, a Pesti Lloyd munkatársa lett. 1903-ban ismét Monacóba utazott, hogy meg-

nyissa az Albert herceg által alapított Nemzetközi Békeintézetet (Institut International de la Paix). 1904-ben a Nemzetközi Nőegylet berlini ülésén vesz részt. A konferencia után demonstrációt tartottak és a filharmónikusok koncertet adtak, ahol Bertha von Suttner is fellépett. Ezután városról - városra jártak, és adtak koncertet. A Nemzetközi Békekongresszus jegyében eljutott Bostonba is, valamint Washingtonba a Fehér Házba, ahol Theodor Roosevelt elnök fogadta. 1905. december 10.-én megkapja a Béke Nobel-díjat, elsőként a világon.

A Nemzetközi Béke Nobel-díjat Norvégiában adják át az oslói városházán. Az évek során sajnos sok hibás döntés született a díj odaítélésében. Sok olyan személynek is próbálták megszavazni a Békedíjat, akik nemhogy nem érdemelték volna ezt meg, - szerencsére nem kaphatták meg -, inkább nemzetközi „főgonosz” díjat kellett volna kapniuk, ha alapítottak volna ilyet. Anno a Békedíjra jelöltek közt volt Adolf Hitler és Joszif Visszarionovics Sztálin is. Gandhi azonban ötször is hiába jelölték a díjra, sohasem kaphatta meg, épp úgy, ahogyan Eleanor Roosevelt, U Thant és Václav Havel sem.

Bertha von Suttler életéről nemrégiben tévéfilmet készített a német és osztrák televízió.

IDÉN KETTEN KAPJÁK A NOBEL-BÉKEDÍJAT

A gyermekek jogainak védelmében folytatott harcért, az elnyomásuk elleni küzdelemért az indiai Kailás Szatjárti és a pakisztáni Malala Juszafzai megosztva kapta 2014-ben a Nobel-békedíjat, jelentette be Oslóban a Nobel-díj Bizottság. Malala 17 évesen a valaha volt legfiatalabb díjazott.

Az indoklásban azt írták, hogy a hatvanéves gyermekjogi aktivista, Kailás Szatjárti Gandhi örökségének szellemében nagy bátorságról tett tanúbizonyságot, amikor többször is békésen demonstrált a gyerekek kihasználása ellen, és szerepe volt több nemzetközi gyermekjogi egyezmény kidolgozásában.

A bizottság szerint pedig Malala Juszafzai fiatal kora ellenére már évek óta veszélyes körülmények között küzd a lányok oktatásához való jogáért, és személyes példája is mutatja, hogy a gyerekek és a fiatalok is hozzájárulhatnak helyzetük javításához.

A bizottság szerint az is fontos, hogy egy hindu és egy muszlim, egy indiai és egy pakisztáni együtt küzd az oktatáshoz való jogért, a szélsőségek ellen.

Az először 1901-ben átadott Nobel-békedíjat azok kaphatják, akik „a legtöbbet tették a népek közti testvériség, a leszerelés és a békekongresszusiak előmozdításáért.” A 8 millió

norvég koronával (300 millió forinttal) járó díj odaítéléséről október 10.-én döntöttek, de az átadási ceremóniát csak lapzártánkat követően, december 10.-én tartják.

Minden korábbinál több, 278 jelölés érkezett, a jelöltek között 47 szervezet volt. Vlagyimir Putyin orosz elnök és Edward Snowden, az NSA-botrány kiszivárogtatója mellett alkotmányvédők és fűlegalizátorok is voltak a listán, de titkos esélyesként emlegettek még egy furcsa csoportot: „azokat a japán embereket, akik támogatták az alkotmány kilences cikkelyének megőrzését”.

Tavaly a díjat a Vegyifegyver-tilalmi Szervezet (Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons – OPCW) kapta, előtte meg az Európai Unió részesült elismerésben.

A 2011-es Nobel-békedíjat megosztva Ellen Johnson-Sirleaf libériai elnöknek, Leymah Gbowee libériai aktivistának és a jemeni Tavakkul Karman újságírónak és nőjogi aktivistának adták. 2010-ben Liu Hsziao-po bebörtönzött kínai ellenzéki kapta a díjat, akinek az elismerés nemigen változtatott életén – azóta is 11 éves börtönbüntetését tölti, amiért segített egy reformokat követelő dokumentum elkészítésében. 2009-ben Barack Obama amerikai elnököt díjazta a bizottság.

Index

MERT KELL EGY LAP

Szántó T. Gábor, a Szombat főszerkesztője a lap 25 évéről beszél

- Huszonöt éve annak, hogy rendszerváltozás közben megjelent a Szombat, a zsidó közéleti, kulturális folyóirat. 1989 novemberében jelent meg az első szám, ami roppant komoly hiátust töltött be, a diktatúra idején nem működhetett szabad zsidó sajtó, ahogy más szabad sajtó sem.

- A rendszerváltozás első momentuma az volt a zsidó közéletben, hogy zsidó értelmiségiek úgy döntöttek, kell egy lap. Ez lett a Szombat. Kettős feladatot látott el, egyrészt a zsidó közélet fóruma kívánt lenni, szócsöve, egy vitaforum, ami a belső vitáknak, belső kezdeményezéseknek ad lehetőséget. Megszólaltatja a sokféle zsidó szervezetet, véleményt, helyt ad ideológiai vitáknak. Másrészt zsidó kulturális fórum kíván lenni, művek, irodalmi művek, színházi alkotások, filmek bemutatását is megcélozza, fóruma kíván lenni, amelyek jellegzetesen ebben a témában, a zsidó érzékenységgel készülnek. Ugye, előtte a zsidók, mint zsidók nem politizálhattak, másrészt a fennálló zsidó intézményrendszer sem lehetett bíráltni, így ahogy ez egy szabad sajtóhoz illik, ennek is terepet biztosít a Szombat.

- Ki a lap gazdája?

- A Magyar Zsidó Kulturális Egyesület a lapgazda, ez már az induláskor is így volt, a szerkesztőség nagy autonómiával működhet. Nem szólnak bele a lap tartalmába, így a Szombat úgy működik, ahogy egy lapnak működni kell.

- Ki finanszírozza a lapot?

- A lap nagyon sok helyről, alapítványi forrásokból, illetve előfizetésekből és hirdetésekéből tartja fenn magát. Szerencsére sok lábon állunk mindig, ami azt jelentette, hogyha valahonnan kiesett valamilyen okból támogatás, akkor másik forrásból mindig be tudtuk tömni a lyukat, így hazai és külföldi alapítványi forrásokból is tudunk működni.

- A lap indulásakor egy fiatalember volt a lap

főszerkesztője, aki verseket írt, az irodalomban is kezdett megjelenni, de közben a zsidó intézményrendszer is kritikával illette. Ez szükség-szerű volt, vagy a zsidóságnak mindig is szüksége volt egy belső ellenzékre?

- Minden közösségnek szüksége van kontrollra, minden közösségnek, ahol érdekképviselet zajlik, szüksége van vitára, szüksége van a vezetőknek arra, hogy legyen egy külső hang, ami ellenőriz, ami kérdéseket vet fel, ami megfogalmaz kétségeket, amiket vezető politikusok nem látnak, nem hallanak meg. Természetes folyamat volt, még ha sokan nehezen is fogadták el, hogy ez a lap éppúgy bírálja a saját terepét, a zsidó vezetőket, a nagypolitikai szereplőit, akik zsidókkal kapcsolatban bármilyen kijelentést tesznek, bármiféle cselekményeket foganatosítanak, a zsidó közösségeket érintő témákban, ezek szabad vita tárgyát képezik. Sokak számára meglepetést keltett, hogy van egy zsidó lap, itt Magyarországon, ami bírál, éppúgy, mint a nagy sajtó, de aztán idővel azt kellett látnunk, hogy ez természetessé vált. Ma pedig, amikor a zsidó téma a múltfeldolgozás, az emlékezetpolitika,

a kárpótlás kérdése, vagy bármi, általában témája a napi- és hetilapoknak, így már nem annyira kirívó, hogy a Szombat is bírál. Különösen azóta fontos ez a vita, amióta a Szombat jelen van az interneten is, a honlapunkon napi frissességgel reagálunk belpolitikai, külpolitikai eseményekre, a Közel-Kelet, Izrael mindig is kiemelt témája volt a lapnak.

- A lap első számait én magam Izraelben olvastam, rengeteg dologban nem értettem egyet Önökkel. Nekem, aki ott éltem, olybá tűnt, kicsit széplelkű a Szombat. Ön szerint mi lehetett ennek az oka?

- Lehetséges, hogy érzékcsalódás áldozata volt az, aki így érezte. Egy időben a Szombatban összegyűjtöttük mindazokat az állításokat, véleményeket, amiket rólunk megfogalmaztak. Ha valaki fellapozza ezeket a számainkat, jót mulathat, mert nagyon sokféle, gyakran egymásnak ellentmondó kritika érte a lapot. Túl baloldalinak, túl konzervatívnak, túl vallásosnak és vallásellenesnek tartották ugyanabban az időben. Fel kell tenni a kérdést, vajon tényleg a lapban jelennek meg ezek a vélemények, amik így felkavarják a különböző olvasói rétegeket, vagy inkább az egyes olvasóknak a világról alkotott véleménye tér el ennyire a többiekétől, hogy ennyire mást lát mindegyik a lapban.

Ez megerősített minket abban a törekvésünkben, hogy a Szombat nagyon sokféle hangot szólaltat meg, akár a vallással, akár az izraeli politikával, akár a zsidó identitás kérdéseivel kapcsolatban. Nyitottak voltunk mindig, nagyon sokféle vélemény fogalmazódott meg, a lapban is szerepeltek ultraortodoxok, de valláskritikával élők is, a cionistáktól a diaszpóra lét mellett érvelőkig is.

Miután nincs olyan bő sajtó kínálat Magyarországon a zsidó közösségben, a zsidó kultúra területén, hogy egy-egy lap kimondottan irányzatos lehessen, ez a feladat, hogy nyitottnak lenni, hogy fórumot biztosítani sokféle véleménynek, ez a lap identitásához tartozik.

A Kolibri Kiadó gondozásában, a Lauder Iskola és az Izraeli Nagykövetség közreműködésében jelenik meg a Lélekmadár című könyv, mely Michal Snunit izraeli író műve. Egy olyan íróról van szó, aki újságíróként kezdte pályafutását, könyveit Izraelben több százezer példányban jelentették meg, első gyerekönyvét már 35 nyelven adták ki.

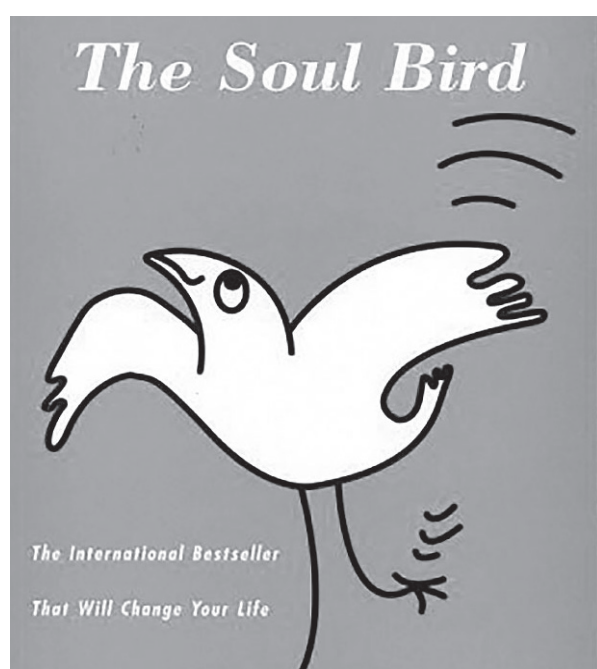
Azaz izraeli külügyminisztérium támogatásával immár 36 nyelven. Magyarországon egészen különleges együttműködésnek köszönhetően jelenik meg a könyv, hiszen a Lauder Iskola diákjai fordították le, persze a munkájukat a tanáraik segítették, Lackfi János mutatta meg nekik, hogyan is kell valójában fordítani, műfordítani, ő is tette rendbe végül a szöveget. A kolibri Kiadó vállalta a megjelenítést, erre egy hét múlva kerül sor,

a Lauder Iskola és az izraeli-magyar diplomáciai kapcsolatok felvételének 25. évfordulójára, valamint a Hanukára.

Különleges Lélekmadár

Büchler András könyvajánlója

Ez a könyv annyira különleges, hogy meg sem lehet mondani, hány éves gyerekeknek szól, 3 és 23 év között mindenki számára izgalmas olvasmány lehet. Egy madár segít belemenni a lelkünk különböző fiókjaiba, s különböző rajzokon keresztül mutatja meg a mese a gyermeki és kevésbé gyermeki lélek rejtélyeit. Azért is izgalmas, mert egyrészt ritkán jelenik meg Magyarországon kortárs izraeli szerző, olyanra meg nem is volt példa, hogy mindezt fiatalok fordították volna le.

SCHNAPP LEA

Chanukai hangulatok...

Pontosan egy hét múlva kezdődik az egyik legszebb zsidó ünnep, a nyolc napig tartó fények ünnepe. Nemrég ünnepeltük Ráchel dédunokám bát-micváját, aki tizenkét évvel ezelőtt született, fényt és örömeiket hozva a családba. Ő az első unokám, Chaja kisleánya, aki a több évtizede elhunyt anyósom, a Mama nevét viseli. Így folytatódunk tovább és nincs megállás...

Tizenkét évvel ezelőtt, a kis Ráchel születésekor írásban, cikkben is kifejeztem határtalan örömeimet. Most pedig az akkor írt sorokat adom az ünnepeltnek, a dédnagymama ajándéka mellé. Íme: „Megjelentek a csábos fánkok az árusoknál. A csodára pedig várunk. Nagy szükség volna rá. Annyi a bánat, a szenvedés, a tragédia, hogy az élet nyújtotta szép órákat, percekét szinte észrevétlenül hagyjuk elsuhanni. Az ájult kánikula és a hideg, szeles tél közötti napsugaras őszi napokat ajándékként adja az élet. Amennyire csak időm engedi, járok-kelek, ugyan nem a természet lágy ölén, hanem a forgalmas utcákon. Kirakatokat nézek és bámulom a legváltozatosabb csodát – az emberi arcokat... Egyesek gondterheltek, mások vidámak.

Közeledik a Chanuka, a nagymamák ellepik a gyerekhalmik és játékok árusait.

A supermarketben két kislány tanakodik: ajándékot keresnek édesanyjuk számára. Haifán Chanuka ünnepén van Anyák Napja, a második gyertyagyújtás.

Úgy emlékszem, évek óta a haifai Anyák Napján a kora őszi arany napsugár glóriát font az anyák feje fölé, akik számára az év minden más napja – gyermeknap... Dávid fiam írta egyszer: 'Anyák Napja csak egy van egy évben, de az én szívemben a szeretet és a hála mindennap él.' Így kellene, hogy legyen.

Anyák Napja... Megborzongok: nekem oly rövid ideig volt édesanyám. Auschwitzban szakította el tőlem Mengele. Eszembe jut egy kis gyermekkori versem, megpróbálom most ivritre fordítani és megtanítani az unokáimnak:

„Csak egy van, ki melletted áll mindig,
Órangyalod áll, úgy vigyáz reád!
Ha rossz is vagy, ő mindig jónak lát
A te édes, édes jó anyád.

Ajándék az élettől, hogy oly tisztán emlékszem az anyámra, hogy elő tudom varázsolni mosolyát, hogy érezhetem, amint most is őrangyalként vigyáz rám. Ha itt lenne, vajon nekem is kevesebb időm lenne számára, mint a többi felnőtt gyereknek? Hiszen úgy szólván mindenki csak előre ad tovább, a gyerekeknek. És a gyerekek majd az övéinek. Az anya marad, amikor már karja nem érhet utánuk, és a sóhaja elszáll. Megmarad áldása, az örökön örököké megbocsátó, szerető anyai áldás, mint ősanyáink, Szára, Rivka, Ráchel és Lea áldásai...

És mert anyák napja van, megemlékezem anyósomról is, a 'Mamáról' – éppen most van halálának az évfordulója.

Nemcsak az anyanyelve, de a szíve szerint is igazi 'jidische máme' volt. A lengyelt csak Lengyelországban, a lengyelek között használták.

A Mama intelligens, művelt aszszony volt, a gót betűket is tökéletesen ismerte, így aztán inkább a némettel próbálkozott velem – bár nálam annak is félegyházi íze volt. Mindez azonban nem árnyékolta be későbbi anyós-menyn viszonyunkat, bár őszintén megvallom, sokszor kinevettek, de szerencsére én is velük nevettem. Amikor például azt meséltem a mamának, hogy egyik barátnőm 'kále geworden' vagyis valaki menyasszony lett, ezt úgy is lehetett értelmezni, hogy elromlott...

A mama már ismerte nyelvbötlésaimat, úgyhogy most is megkérdezte, hogy mire gondolok. A biztonság kedvéért azt is, hogy 'Er oder Sie' – akiről beszélek. Se szeri, se száma nem volt kificomodott jiddis bejelentéseimnek és mégis, ennek ellenére sokan úgy gondolták, hogy az anyósom – a mamám. Csak akkor látták, hogy tévedtek, amikor magyarul beszéltek hozzá és az általa ismert három szóval válaszolt: 'Nem tudom magyarul...'

Vajon jutott-e osztályrészül valami jó is? Országról-országra vándorolt, menekült. Átélt két világháborút, élete csupa küzdelem volt, szegénység és bujdosás.

Életének egyetlen diadala volt, ebből élt, ebből merített erőt: Budapestre – ahová csonttá soványodva, árja papírokkal vonszolta

magát – visszatért a fia, a papával.

A mama élete utolsó napjáig, illetve az Izraelben eltöltött 25 éven át hűséges olvasója volt a jiddis nyelvű napilapnak, amelynek alapítója Mordecháj Chánin volt, és cikkeivel a mama általában egyetértett. Naponta ismertette velem Chánin véleményét a világról, esztétikai meglátásait, esszéit, nézeteket, amelyeket a mama majdnem mindig osztott. Chánin lassacskán belopódzott kultúrkörömbe, szinte már vártam ünnepi cikkeit, amelyeket a mama jiddis nyelven tolmácsolt nekem, s a nyelv lassan érthetővé vált számomra.

Sok éve már, hogy a mama nincs a körünkben. Azóta sem tolmácsolta senki többé nekem Chánint...

Nem is olyan régen, alig néhány héttel ezelőtt írtam a Mamáról, szinte szóról-szóra ugyanazokat a szavakat, mint fentebb, és azt a felejthetetlen élményt is megírtam már, amelyet most újra felidézek, mert erős az emlék, mert férjem, gyermekeim apjának Édesanyját soha nem felejthetem:

„A Mama sírjánál én is a kezembe veszem a kis zsolttáros könyvecskét. Olvasgatom, mondogatom... és szeretnék még valamit hozzátenni. Hiszen én mindig megtaláltam a megfelelő szavakat. Köszönjem meg, hogy segített a nehéz, küzdelmes időkben? Talán bocsánatot kérjek, hogy sokszor nem hallgattam rá? Hogy nem voltam elég figyelmes hozzá? Hogy sokszor anyósnak tekintettem?

Tíz felnőtt férfi mondja a zsolttárt. Neve – Chájának hívták – minden egyes betűjéért egy-egy szakaszt. Már a 'jud'-nál tartanak. És akkor, a sorok között megláttam egy könnycseppet, amely a szememből hullott oda...

És megtaláltam a szavakat is, amelyeket az imádságon kívül akartam elmondani:

- Nézd, mama, amióta elmentél, sok mindent másképp értek... mert azóta én is anyós lettem... és már dédnagymama...

Úgy érzem, a mama mosolyog rám. Megértett. Én pedig megköszöntem neki.

* * *

Vissza a chanukai hangulathoz. Fánktornyok. Már egy hónappal chanuka előtt. Eszik, veszik. Pe-

dig – mindenki diétázik. És... bocsánat, majd' mindenki túlsúlyos. Bár ez volna a legnagyobb bajunk. Még én is megreszkírozok egy felet...

Amikor Ráchel megszületett, éppen előadást tartottam a magyarul beszélők valamelyik csoportjában. Egyik kezemben a mikrofon, a másikban a szervezőktől kapott csokor virág, az áldott kis mobiltelefonom csengett, körös-körül kedves barátok, akikhez oly sok emlék fűz. 'Mázál tov, Imá!' – hallottam a lányom (az újdonsült nagymama) muzsikának is beillő hangját – tíz perccel azelőtt született meg a kislány dédunokám.

Kell ennél szebb chanukai ajándék? A dédunoka nem is az első, de mi anyák, tudjuk, hogy minden gyermek, minden unoka, minden dédunoka – egyetlen! Másnap már ott álltam a jeruzsálemi Bikkur Cholim kórház szülészeti osztályán, és kíváncsian vártam, hogy meglássam – mint minden alkalommal –, hogy milyen a baba?

Legyen szerencsés minden-minden gyermek! És nőjenek fel egy békés szép világban.

Anyák Napja... és én újra gazdagabb lettem. Gyógyír a múlt sebeire. A chanukai hangulatban.

Anyámnak ajánlom Ávrám Goldfäden jiddisül írt versét Gréda József fordításában:

Életem

Hallottad, ugye, s tán láttad te magad,
hogy úzi a szél a hajókat
ki a nyílt vizekre, a vitorla dagad,
majd révbe ér, vászna lekókad.
Éltem hajóját így úzi szele,
de mindig csak kifele hajtja;
kérlek, jó szél, fújj már befele,
sodorj már a révbe, a partra!

Megköszöntem unokámnak a világ legszebb chanukai ajándékát. A templomban, a frigszekevény előtt az újszülött nevét mondják, imádkozzák: Ráchel."

* * *

Most pedig, pontosan tizenkét évvel később újra elmondom, elmondhatom, hogy ők, gyarapodó családom jelentik számomra a mindenkori csodát, a folytatás ígéretét, az elmúlt gyötrelmekért, szenvedésekért a Teremtőtől kapott valódi kárpótlást, a boldogságot, a fényt!

SURÁNYI J. ANDRÁS: MIKULÁSRALLY

Ki ne ismerné a „Stille Nacht heilige Nacht” kezdetű, „Csendes éj” magyar szöveggel is népszerű adventi-karácsonyi nótát. Ezzel a dallammal füttyös számon, rovom a pesti Nagykörút rémisztően bazári-giccsesre díszkivilágított flaszterét, és elmélkedem egy stanecli frissen sült gesztenye ijesztően drága, azonban üdítő társaságában. George Gershwin-t biztos megihletné e laza, felhőtlen és céltalan sétám, – a pesti kulturális Világörökség területén, – kezemben a gőzölgő zacskóval, és „Egy Zsidó Terézvárosban” címmel komponálna egy, a „Csendes éj”-t is felülíró örökzöldet. Húsz méterenként valamilyen mikulásba ütközöm, vagy ő ütközik velem, mint egy cirkálórakéta, és nyom kezembe reklámokat. Lehet, csak szakmai ártalom, de mint grafikus, hitetlenkedő undorral viszonyulok eme szezon-szülte dilettáns kiadványokhoz. Miért is lettem én grafikus, holott tehetséges és szociális érzelmű bankár is lehetnék, vagy legendás kettősügynök. Arról is szólhatna hát a merengés, vajon miért hoz fel a nagyváros, feneketlen mélyeiből ennyi „olcsó” giccsot, és álságos szenteskedést ez az ünnepi, meditálásra szólító időszak, melyben az eredeti szándék szerint az önvizsgálódásnak kellene elhatalmasodnia rajtunk, s melyben szeretetünkkel kellene tüntetni az Univerzum és annak sok mellékszereplője irányában. Ez sem a régi már..., messze nem az év „legcsendesebb” időszaka. Hol vannak már azok a régi, titokzatos és igazságos Mikulások, akik névről ismertek minket, mi meg őket tudatformáló alapon Téliapónak neveztük. Itt ma már egy szuper-ünnepről van szó, ami tényszerűen egy teljes hónappá nőtte ki magát, és legalább két héttel előtte kezdődik. Egy multikulturális és ökumenikus hisztéria része vagyunk, melyben a tudatállapot percenként hullámzik, de makacs egyenletességgel idegesen eufórikus.

A vásárlók felette örülnek, az üzletek utánuk örülnek. Év végi mikulásrally, hogy szem nem marad könny nélkül. A Szent Mikulás a tengerészek védőszentje is, mert annak idején a Levantéban megmentett egy süllyedő hajót. Ha ez nem lenne elég: a pékek, a parasztok, a serfőzők, a pálinkaégetők és még szép, hogy a kereskedők szent mentora is...

Akarjátok a totális árháborút!? – kérdezi a félrecsúszott szakállú mikulás. Persze, hogy akarjuk, hiszen aki három húsvéti nyulat vesz, az a negyediket ingyen viheti haza! Nem húsvét van, hanem Mikulás – csodálkozik a kötött sapkás néni, bár sóvárgóan szemez kedvező árú tapsifülesekkel, és lázasan keresgélnek a karján függő nyolonszatyorban.

Fiatalember, megnézné, mennyibe kerül akkor most pontosan?

Teccik tudni – csókolom – miért van így egyben a nyuszi két füle, és nem áll ketté?

Háát, így könnyebb talán kiönteni és nem törlik le olyan könnyen a nyuszi füle...nem? – Szerintem meg azért, mert a mikulásnak van egy

ilyen püspöksüveg alakú csákója, vagy mije. Namármost, ha a néni levetkőzteti a nyuszi, és ott, amott, arról a csokimikulásról is lekapja a sztaniolpapírt, szakszóval alumíniumfóliát, akkor két dolgot fog azonnal megállapítani. Az egyik, hogy ez nem csoki, hanem egy ünnepi alkalomra gyártott csokiszerű objektum, de most nem is erről beszélek, mindenki azt eszik, amit akar, bár a rituális öngyilkosságot az iszlámon kívül minden vallás tiltja. Viszont ha a pucér nyulat és a mezítelen mikulást egymás mellé teszi, akkor nem fogja a néni tudni megállapítani a különbséget kettejük között.

De hát miért?

Nem csak azért, mert rosszul teccik látni a néni, hanem, mert a ruha teszi az embert! És ebben a különös esetben a nyulat is. Ne tessék így rám nézni, én komolyan beszélek, – és igen, – jól teccik kombinálni, azt akarom mondani, hogy a nyuszi és a télapó az egy és

ugyanaz a figura, csak van egy tavaszi és egy téli sztaniolgúnyája. Ne tessék ilyen hitetlenkedve bazsalyogni, én nem amolyan TV-n körösztül gyógyító csodadoki vagyok, csak régen nagy tisztelője voltam a Mikulásnak és ebből kifolyólag talán többet foglalkoztam vele, velük, a világ mikulásaival.

- De miért lenne erre szükség?

- Miért-miért? Mit csinál a néni, a maradék krumplival, amit csirke farhát mellé szokott főzni, kidobja tán?

- Dehogy dobom én azt ki, abból jó kis hagszós-krumpedli lesz másnap!

- És ha abból is marad?

- Akkor általában granadírmars, ha van egy kis téstám hozzá, de azért többnyire inkább krumplipüré.

- Na teccik látni! Ha megmarad egy rahedli nyuszi húsvétkor, akkor később vagy el kell adni őket sokkal olcsóbban, vagy ki kell dobni őket, mint veszélyes hulladék, főleg ha lejárt a szavatossági idejük. Ha viszont olyan okosan gondolkozunk, mint a néni teccik, akkor lehet vetkőztetni a nyusziakat vagy mikulásokat és egy friss nyuszi- vagy mikulásgúnyát lehet rájuk adni, és azon már a szavatossági idő is automatikusan frissül. Teccik látni, nem csak a néni ilyen takarékos és beosztó, másnak

is vannak ám jó ötletei.

- Hogy mik vannak..., de ott hátul azok a nyuszi nem lehetnek mikulások, illetve nem lehetnek belőlük mikulások, mert ülnek, szóval nem hasonlítanak sehogy sem egy télapóra...

- Nagyon jól teccik látni, gratulálok a néni. Ez egy új nyúlgeneráció, a természetes kiválasztódás csodája, Darwin és Czeizel professzor uraknak szabályosan hízna a mája. Ezek a nyuszi jobban hasonlítanak az igaziakra és négy lábon állnak. Arra teszi ez a tulajdonságuk alkalmassá őket, hogy egy nagyon-nagyon távoli rokonuknak lehessen őket átöltöztetni húsvét után, rénszarvasoknak. Ott ni, ott vannak is olyan vidám rénszarvasok, ők húzzák ugyebár a Mikulás szánkóját a sok ajándékkal. A nyuszifül itt úgy van megszorva, hogy a helyére a sztaniolpapírra nyomtatva a rénszarvas lényegesen kisebb füle és az agancsa kerül. Ugye milyen ügyes?

- Tényleg, elég tömzsi ez a rémszarvas. – Hát igen, mert előző életében nyúl lehetett, illetve nincs kizárva, hogy ez egy friss rém és később lehet még nyuszi belőle. Ezt hívják a buddhisták számszárának, a zsidók gilgulnak, a németek Seelenwanderungnak

- Ezt szépen mondta, de hogy van magyarul?

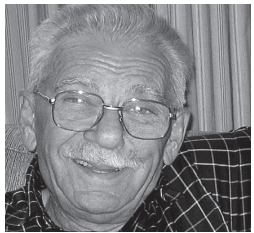
- Magyarul, ha egészen hivatalos és pontos akarok lenni, akkor nyereségszerzés okán, a fogyasztó előre megfontolt, aljas szándékú megtévesztése. De röviden nevezzük csak lélekvándorlásnak.

- De azok ott a polcon...? Az most rémszarvas, vagy nyuszi? És mennyibe kerül, ha megnéznék nekem!

- Ó, szerintem a néni nagyon is jól lát, akár egy hóbagoly. Rögtön kiszúrta ebben a genetikai folyamatban a hiányzó láncszemet! Ez – kérem alássan – a szánhúzó nyúl, a kereskedelmi szakterminológia szerint, a mikulásnyúl. Az édesipar szakszótárában többfunkciós fúziós nyúlról beszélnek. A textiliparban nyári-téli átmeneti sapkás a neve.

- A textil...

- Ne is tessék tovább mondani, igen, a textiliparban is. Itt egy rendkívül jelentős innovációról van szó, hiszen láthatja is a néni, hogy ezen a nyuszin van egy piros posztósüveg, amire hátulról a rémszarvasagancsok is fel vannak ragasztva. Ez tehát egy hamiskás, de őszinte nyúl. Egyértelműen azt üzeni, én nyúl vagyok, erre büszke vagyok, és nyúl is akarok maradni! Más kérdés, hogy együtt élek a hagyományaitokkal és együtt ünneplek veletek, amikor csak lehet, télen-nyáron. Nem ódzkodom, belemegyek ebbe a játékba, hogy örömet szerezhessenek nektek, és hagyok magamból bohócot, nyárimikulást csinálni. Csak nagyon kevés fehérített disznózsír van bennem, tej helyett, úgy hogy a zsidók is egy jóízűt belém haraphatnak, hiszen hanüke is közeleg már. A süvegemre ragasztott agancsok eleve úgy vannak megoldva, hogy hanukiának is lehet őket tekinteni. Gít ádvént háverim!

ALEX SCHLESINGER:

Emlékezés Bruno Schultzra (2.)

Első pillanatban, nem értettem, mi a jelentősége a sárnak. Csak akkor döbbsentem rá, amikor teljesen lelassítva átgyúrta magát az autó a csúszós agyagos sáron, s az emelkedő végén, alig pár méterre tőlünk ismét mozgó alakok kerültek a fényszóróink hatókörébe. Manueto vadul ordítani kezdett mellettem:

- Ezek ők .... ezek ők ..a banditák .. lőjj középük...!

Minden pillanat műve volt. Láttam amint azok ott, kint, elvakítva a fénytől, tenyerüket szemük elé tartva rohannak felénk. Az első golyó keresztülfúrta a szélvédő üvegét, s két tónk között csapott a kabin hátsó falába, de a lámpák lesznek a következők gondoltam. Az ablakon kihajolva adagoltam az áldást a csőcselék felé, akik közben valmi oknál fogva az édes anyaföld oltalmába vetették magukat, és onnan lövöldöztek tovább. Közben Manuel úgynevezett „rückverc,-manővert alkalmazott, akár csak Napóleon Oroszországban anno. Elindultunk hátrafelé, a lőporfüst beszorult a kocsiba, a gyomrom émelygett. Közben kiszaladtam municióból és átkapcsoltam Manueto revolverére. Nem tudom, hányan ugrottak fel és kezdtek ismét üvöltözve rohanni felénk. A távolság egyre nőtt, úgy éreztem, a hatalmas teherjárom teljes gázzal robogott hátrafelé, ami a csúszós agyagos úton szintén bukfenck okozója lehet bármelyik pillanatban. Manueto megkövülve meredt az oldalsó visszapillantó tükörbe. Nem tudom, miként láthatta a mögöttünk lévő terepet, de hirtelen azt kiáltotta, hogy - Fényszóró mögöttünk! - Aztán lövések cikáztak hátulról az üldözőink felé. Majd hirtelen nagy csönd lett.

Később az ültetvényen, ahová mégiscsak beálltunk éjszakára, megtudtuk, hogy az ültetvényesek a lövések hallatára siettek a segít-

ségünkre. Az éjszaka folyamán az a bizonyos rendőrszolgálat aláíratott velünk egy hosszú litániát. Akkor tudtam meg, hogy az éjszaka heten haraptak fűbe az útonállóknak közül, akik a rendőrök szerint kb. húszan lehettek. Reméltem, hogy a 9 milliméteres töltények nem keltenek különös feltűnést a boncolásnál.

Másnap két másik teherautóval Diamantínó-

ba érkeztünk. Az első félórán összeakadtam Schultzcal, aki úgy feszített két revolverrel a derekán, hatalmas kalappal a fején, mintha egy vadnyugati film celluloid szalagjáról vakták volna le.

Akkor láttam életemben a legtöbb drágakövet egy rakáson. Schultz az új szállítmányt állította össze a megbízói részére. Szállodai szobájában kis zsákokban várt elszállításra a gyémánt, laikus szemmel értéktelen szürke kavicsok. Kilós csomagokban feküdt a rubint, opál, akvamarin, ametiszt, zafír.

Itt, a vadon szívében, alig pár dollárnyi értéket képviselt egy-egy zsákocská tartalma. A szegény félvad benszülött bányász a „garimpero” csak mosolyog az együgyű fehérbőrűn,

aki eljön ide, és ezért neki pénzt ad. Aztán ha megkötötte az üzletet, megvásárolja, ami a családnak kell, aztán megint két három hétig vájja a sziklákat és keresgél a színes kövek után, amit a bolond fehérbőrűek megvesznek tőle. Szegény nem tudja, hogy ezek a nyers kövek Rióban már tíz meg húszszorosát érik, csiszolás után meg Európában, már akár százszorosra is felemelkedik a piaci értékük.

Schultz felfedte legnagyobb titkát: az útonállóknak elleni védekezésül, több mint fél éve saját helikopterével végzi a drágakövek szállítását. Érdekes módon erről Rióban senki nem tudott. Mindjárt fel is ajánlotta, hogy szívesen visszavisz, mert van még egy üres hely a gépen. De én nem hagyhatom cserben Manueto, aki számít rám, mint fegyvertársra, az út második részében is. A szerencsés véletlen úgy hozta azonban, hogy Manueto sűrű bocsánatkérések között bejelentette, hogy értesítést kapott a főnökétől, megváltozott az útirány, tovább kell utaznia egy szállítmánnyal észak felé, ami megtoldja útját két héttel.

Másnap Schultzcal indultam vissza Rióba, aki meglepődve hallott kalandos utamról Diamantínó felé. Alattunk dús szőnyegként húzódtott a vad savanna, majd járhatatlan ősnövényzet felett repültünk. Schultz komoly volt, úgy éreztem, hogy minden szállítmánynál ilyen lehet, még egyszer átgondolja az elvégzett munkát, talán számolgatja fejében a kiadást és a bevételt. Az ülés mögött tízkilónyi drágakő, és féldrágakő. Ezek nemsokára ragyogó kirakatokban fognak tündökölni, majd csodálatosan szép nőket ékesítenek, akiknek fogalmuk sem lesz, hogy hol van Diamantino, és ki az a Bruno Schultz, akinek láttán este a magyar klubban kitört a nevetés. Mert Bruno Schultzknak tényleg nyúlfeje volt.

Gondolom más is kap az elektronikus posztján különböző információkat, amelyeket sohasem kért, és nincs is szüksége rá. Vagy előnyösnek tűnő ajánlatokat, legyen az személyi, vagy kereskedelmi témájú. Akinek rengeteg felesleges ideje van, az ingyen és bérmentve nagyszerűen elszórakozhat ezen küldeményeket olvasva. Nemrég „szerencsés,” címettem voltam egy nepáli hercegnő levelének, amelyből kiderült, hogy a hölgy kedves, de szerencsétlen szülei repülőszerencsétlenség áldozatai lettek, ötven, azaz ötven millió angol fontot hagyva maguk után, az egyetlen lányuk (mármint a hercegnő) részére. A közlemény arról értesít, hogy a hercegkisasszony bizonyos - előttem nem világos -, okokból kifolyólag, csak akkor jut hozzá az örökségéhez, ha az Nepálból azonnal egy amerikai bankszámlára lesz átutalható. Erre a diszkrét feladatra engem szemelt ki, amiért az örökség 25 %-ról szívesen lemond fáradságom fejében (hogy pontosan idézzem szavait). Ez a királyi magzat valahol azt olvashatta a nevem mellett, amely nem titkos, hogy én vagyok Amerika többszáz millió lakosa között az egyik balek, akitől egy szép mesével meg lehet szerezni

a bankszámlát, amit egyszerű manipulációval, egy gombnyomásra ki lehet üríteni, Nepálból vagy a második utcasarokról. Azt viszont szegényke nem tudhatta, hogy hasonló szöveg már került hozzám, amelyet az akkori próbálkozónak visszaigazoltam, az itteni ügyészségnek küldött leírat kópiáját mellékelve.

CSALÁDFAKUTATÁS

De most nem valami hasonlóról akartam írni. Ennek a felhívásnak, amit valami kutatóiroda címzett nekem néhány hónapja, komoly hatása volt a nevető izmaimra. Arról értesített, hogy feltehetően amerikai indián felmenőim vannak. Miután hosszasan megmagyaráztam, választlevelemben, hogy az ügy elsősorban azért nem érdekel, mert származásom teljességében kizárja, hogy valmi közöm legyen a helyi indián településekhez, amit nem zárnék ki, ha a Klauzál tér körül keresne az illető kutatóiroda. Ezt viszont alapos meggondolásból nem közöltem velük. Második érvem az volt, hogy semmi szándékom pénzt költeni egy olyan kutatás érdeké-

ben, amely igazolná, hogy vérbeli sziú indián vagyok. Ám, aki ismeri a lelkiismeretes ügykezelést, az jól tudja, hogy az ilyen hevenyészett igyekezettel, amit interneten keresztül lehet érvényesíteni, nem könnyű lerázni azt, aki elhatározta, hogy elérni kitűzött célját, ami ez esetben abból állt, hogy belőlem amerikai indiánt faragjon. Utolsó próbám a kutatóiroda eltántorítására két héttel ezelőtt érte el csúcspontját, amikor is felmenőimnek valahonnan előkerült, ütött kopott, össze-vissza ragasztgatott születési bizonyítványainak másolatát irányítottam feléjük. Örömteli csendben telt el a két hét. A mai nap reggelén viszont..... és ezért kezdtem ezen sorokat leírni, mert végre nyugalom lesz tőlük. Kedves barátaimmal, ismerőseimmel, sőt családtagjaimmal is kívánom megosztani azt az örömteljes hírt, amelyben a teljes nevén, Családfa Kutató Intézet (persze angolul) arról értesít, hogy CHEROOKIE, CHICKASAW, CHOCTAW, CREEK, SEMINOLE indiánok között sehol sem volt SCHLESINGER nevű.....!!! Remélem elfelejtik a nevemet örökre, és nem kutatnak tovább, mivel amint ismeretes, itt több mint száz indián törzs élt. Még rágondolni sem merek...

PEER GIDEON: ÖNTSÜNK TISZTA VIZET A POHÁRBA

Nincs üldözési mániám (még), de ha valaki otthon felhív telefonon, és legegyszerűbben a nevemet akarja tisztázni, bennem felgyorsul a vérkeringés, amúgy pedig veszélyt szimatolok. Ha a telefonáló ezután egészségi állapotom felől érdeklődik, számomra egyértelmű, hogy most kell elvágnom a telefon zsinórját, mert a következő mondat már arról fog szólni majd, pontosabban számomra az lesz a végkifejlet, hogy remegő kezekkel be kell nyúlnom a zsebembe, de nem abba, amelyikben nincs pénztárca, hanem oda, ahol van.

Nem kell félreérteni a helyzetet, szívesen adakozom én, persze nem mindig, nem mindenkinek, csak akit érdemesnek tartok arra. Végül is privát döntés, hogy kinek ad az ember és kinek nem. A probléma, hogy a telefonálók elhadarják mondókájukat, közben azt sem tudom, fiú vagyok-e vagy lány, és miközben próbálok a dolog végére járni, meg kell adnom a kreditkártyám számát, és megnevezni az összeget. Ráadásul olyan időben, helyzetben szólal meg a telefon

berregője, amikor a legeslegalkalmatlanabb, például hírek közben, vagy amikor a másik telefonon beszélünk meg randevút azzal a hölgygel, akinek szíve választotta vagyok. Már nem is szólva azokról az intim helyzetekről, amikor lakásom mellékhelyiségében foglalom el magam.

Mindez még csak-csak, de az ember hall telefonbetyárokról, akik mindenféle csellel, alattomos módon azon vannak, hogy megkoppasszák beszélgető partnereiket, és még csak véletlenül sem hajnyíró géppel. Az előbb említett kis pénztárcát akarják a benne lévővel, meg ami azon túl is van, ha van.

De most valami más történt. A hölgy megkérdezte, én vagyok-e én. Mondtam, igen, mit mondhatnék mást, amikor tényleg én vagyok én. A kedves nevem, kérdezte, de nem várt választ, már mondta is. Abban a tizedmásodpercben megszólalt a fejemben a direkt az erre a célra rendszeresített vészjelző sziréna. Amikor mindezek után még azt is tudni akarta, hogy

vagyok, hogyan érzem magam, már tudtam, nagyon rosszul.

Elmondta, ő a Tami4 vízbár-gyártó céget képviseli. Szeretettel üdvözlök, mint vállalata régi, eredményekben dús üzletfelét.

„Drága hölgyem” – állítottam meg a szóáradatot – „itt valami tévedés van, nekem sosem volt Tami4-esem, és úgy tűnik, már nem is lesz, legalábbis a közeli ötszáz évben”.

„Az nem lehet” – csicseregte egy kis fejhang kíséretében, amelyet vájt füleimmel egyből kiszűrtem – „hiszen ott van a kartonon az ön folytonos rendeléseinek hosszúsora”.

Láttam, valamit tennem kell, hogy kibillentsem egyensúlyából, mert – és most töredelmesen bevallom a kedves olvasónak – tényleg semmi üzleti kapcsolatom nem volt – beleértve hátulgombolós időszakomat is – az említett céggel.

Támadt egy mentőötletem. Megkérdeztem a kiváló hölgyet, hol is lakom én tulajdonképpen, szerrinte. A cím, amit megadott, még köszönő viszonyban sem volt az

én lakásommal, sem az utca, sem a házszám, egyedül a város stimelt. Eszembe villant, hogy élt egy druszám a környéken, névrokonom, akit sose láttam, őt is úgy hívták, ahogy engem, vagy fordítva. Az Úr nemrég magához szólította.

Mondom a hölgynek, hogy az ügyfél nem én vagyok. Akit keres, már nincs velünk. Vagyis, mondjuk ki kerek perccel, meghalt, kábé fél évvel ezelőtt.

A hölgy egy pillanatra elhallgatott, aztán megkérdezte, tudom-e, miként találhatja meg a kedves ügyfelet?

Ajánlottam, járjon ő utána.

Peer Gideon

Izraeli apróságok

című könyve

Dán Ofry bevezetőjével és Schöner Alfréd rabbi professzor utószavával megrendelhető a

054-6678131-es telefonszámon.
(Külföldről: +972/546678131)

Az év legmeggrázóbb könyve kétségtelenül Gyarmati Fanni naplója. Az ezerkétszáz oldalas, két kötetes mű, két hete jelent meg a Jaffa Kiadó gondozásában. Az első feljegyzéseket Radnótiné a házasságkötése előtt fél évvel, az utolsót Radnóti Miklós újratemetése után készítette.

Közös életük - finoman szólva - nem volt zökkenés mentes. Radnótinak nem sikerült állandó bevételre szert tenni, jövedelme apróbb munkákból és gyámja támogatásából származott, míg Gyarmati Fanni gyorsírást tanított apja gyorsíróiskolájában, keresetét gépeléssel és magántanítványokkal pótolta. Rossz anyagi helyzetük miatt állandó szorongásban éltek. Rengeteget veszekedtek, Gyarmati Fanni nem bírta elviselni, hogy miközben ő éjjel-nappal dolgozik, férje alkotás helyett lopja a napot.

Korlátozott anyagi lehetőségeihez képest sokat költött nyelvrákra. Szégyellte, hogy nem elég művelt, nem beszél jól nyelveket. Imádott sportolni, a szabadban sétálni. Nagy harc és veszekedések árán néha Radnótit is rávette egy kis síelésre.

Mindennapjaik szerves részét képezte baráti körük (Vas István, Fejtő Ferenc, Szerb Antal, Schöpflin Gyula, Ortutay Géza). Gyarmati Fanni rendszeresen panaszkodott ezekre az összefüggésekre, melyek csak elvonják Radnótit a munkától, őt pedig lefárasztják. Természetesen a barátokról is megvolt a véleménye, főleg negatív értelemben. (Akadnak azért mulatságos részletek is: forr a méregtől, amikor megtudja, hogy Szerb Antalnét gyakran összetévesztik vele.) A zsidóságot mélyen megveti, megdöbbentően csúnya (antiszemita) hangnemben ír

A Drory könyvtár heti ajánlata

róla. Nyíltan ír szexuális problémáikról, flörtjeikről és szigorú döntésükről, hogy nem válnak gyereket anyagi és vallási okokból (hat abortusz). Az utolsó három évben megváltozik a napló jellege, a napi bejegyzések helyett érthető okokból heteket vagy hónapokat idéz vissza egy lélegzetre.

Sík Sándor segítségével apácaként bujdosott Pécsen Brandstätter Mária néven. Pestre visszakerülve mindent megtesz, hogy családját biztonságba helyezze, közben a magyar és svéd vöröskereszt mentési munkájában segít. A háború utolsó hónapjait Budán vészelte át. Három alkalommal próbálták orosz katonák megerőszakolni, az első két alkalmat megúsza, harmadszor viszont nem csak megerőszakolták, meg is verték ellenállása miatt. Nem sokkal később kiderül, hogy terhes. Mindezen borzalmak ellenére mégis erős marad, és csak arra gondol, hogy mindaz, ami vele történt semmi ahhoz képest, amit Radnótinak kell kibírnia, hajlandó bármit elviselni, csak férjét kímélje meg a sors. Nagy nehézségek árán végül sikerül visszajutnia Pestre. Családjá szerencsésen átvészelte a borzalmakat. Ortutay Gyula azonnal alkalmazza a Magyar Rádióban, mint elnöki titkár. Lázasan munkával telnek a hónapok, az ország talpra áll, de Radnótiról semmi hír. Önmagát hibáztatja, hogy míg családját sikeresen megóvta, az egyetlen, a legfontosabbat magára hagyta. Úgy érzi, sem ő, sem a nagy barátok nem tettek meg mindent, hogy megmentsék.

Az utolsó jegyzetek egy év szünet után, Radnóti halálának körülményeivel és újratemetésével folytatódnak. Gyarmati Fanni egy újságcikkből értesül, hogy Abda mellett feltártak egy tömegsírt, az áldozatok egyikénél megtalálták Radnóti iratait. Ortutay Gyula segítségével Győrbe utazik, hogy megszervezze férje újratemetését. Felnyitattja a koporsót, de a maradványokból nem tudja megállapítani, hogy valóban Radnótihoz tartoznak. Később is kísérti a gondolat, hogy talán valaki más lábszárcsontja került a koporsóba.

A temetés után röviden ír munkájáról, öngyilkossági szándékáról és egy kirándulás tervéről az édesanyjával. „Begubóزم a szenvedésbe. Alkonyatig cigarettázom, mélyen, felnőttesen az ablakban, és csorog a könnyem. Sietek lefeküdni, csak Margitom rohan aggódva, miért nem jövök vacsorázni. Ilyenkor idegességemben egymás után rágcshalom a vajás kenyereket és mindent, ami itthon adódik, nem vagyok tehát éhes. Belefojtom magam egy jelentéktelen, szellemeskedő Paul Morand-regénybe, amit már rég elkezdtem, aztán abbahagytam.”

Nagy Timea

A könyv megvásárolható vagy kölcsönözhető a Drory Könyvtárban. A könyvtár elérhetősége a világhálón www.dkabala.com honlap, a Facebookon: Drory Izraeli Magyar Könyvtár. A könyvtár címe: Givatayim, Enzo Sireni 20. III/10. Telefon: 054/391-1831.

KRASZNAI ÉVA:

A szürkehályogműtét memóriát javíthat

Az idős emberek gyakran azért esnek el és szenvednek súlyos csonttörést, mert a lassan, de visszafordíthatatlanul kifejlődő szürkehályog miatt rosszul látnak. Amerikai kutatók vizsgálata bizonyította, hogy a szemészeti beavatkozás elejét veheti a súlyos, több órás csontműtétnek.

Ma már mind hosszabb a várható életkor, és ezért mind több az olyan idős ember, aki az öregedéssel együtt járó, kóros események – látásromlás, gyakori csonttörés – áldozatává válik.

A szemlencse nagyrészt fehérjéből és vízből épül fel. A fehérjék idővel összecsomósodnak, az amúgy tökéletesen áttetsző szemlencse elszürkül. A néhány évtizede még hosszú, bonyolult szemlencseműtét helyett ma bámulatos szemészeti beavatkozással műlencse beültetést végeznek. A beteg általában már aznap, de legkésőbb másnap már kiváló látást élvezhet.

A korosodás másik veszélye, a csonttritkulás miatti ütés, az elesés során bekövetkező törés. Feltűnően gyakori a csípőízületi, meg a combcsont törése, a járóképesség visszanyeréséhez mindkettő bonyolult műtėti megoldást igényel. Az Egyesült Államokban az elesés következtében szükségessé vált gyógyászati kezelések költsége 2000-ben meghaladta a tízmilliárd dollárt.

Victoria Tseng és munkacsoportja a 65 évesnél idősebb amerikaiak statisztikájából kiemelte azokat, akiknél szürkehályog alakult ki.

Kimutatták, hogy 16 százalékkal kevesebben szenvedtek csípőtörést azok közül, akiknek a szembetegségét sikeresen megoperálták, mint a szemműtétre nem kerülő öregek.

A legidősebb korosztályban az előny még kifejezettebben érvényesült. A 80 évesnél idősebbek csoportjában a szemműtét 28 százalékkal csökkentette a csípőműtétek számát. Az öregeknek általában mindkét szemén jelentkezett látászavar, így a műtét kis szünettel, de párhuzamosan megtörtént.

A The Journal of the American Medical Association (JAMA) című, világszerte az egyik legnevesebb orvosi szaklapban közölt tanulmány szerzői kiemelték, hogy a 65-69 éveseknél nem volt ilyen különbség a combnyaktörés szempontjából a szürkehályog miatt operáltak javára. Ez a korosztály ugyanis még igen aktív, dolgozik és legtöbbször először csak egyik szemét operáltatja meg. A félszemes látás viszont igen veszélyes, mert a térlátás romlik, az egyensúlyérzék is károsodik, megnő a baleseti veszély. Ezért fontos, hogy mindkét szem egyformán jól lásson - mutattak rá a kutatók!

Akiket a szembetegség miatt megoperáltak, azoknál a szellemi leépülés is csökkent.

A demenciától és szürkehályogtól szenvedő páciensek vizsgálata során azt találták, hogy a szembetegség miatt megoperáltak körében javult a kedélyállapot és a koncentráció, azokhoz képest, akiknél a beavatkozást nem végezték el - írta a The Daily Telegraph online kiadása.

A szakértők szerint azért volt fontos a kutatás, mert a demens betegeknek gyakran nem is ajánlják a szürkehályogműtétet, mivel úgy vélik, az nem sokat segítene rajtuk.

A Case Western Reserve Egyetem vizsgálatában 28 beteg vett részt, az eredményeket az Alzheimer Szövetség Koppenhágában tartott nemzetközi konferenciáján mutatták be. „A kutatás kis létszámmal történt ugyan, így meg kell ismételni nagyobb léptékben, mégis megmutatta, milyen fontos változtatni az eddigi gyakorlaton, hiszen a műtét javíthat a demens betegek életminőségén” - mondta Doug Brown, a brit Alzheimer Társaság kutatási és fejlesztési igazgatója.

A konferencián egy másik kutatás eredményeit is prezentálták. Ezek szerint egyszerű látásvizsgálattal már nagyon korai stádiumban kimutatható az Alzheimer-kór.

Az ausztrál és amerikai kutatók szerint már akkor azonosítani lehet a betegséget, amikor a páciens még egyetlen tünetet sem tapasztal, és ez segítene hatékony kezeléseket kidolgozni.

Más kutatások szerint a romló szaglás is előre jelezheti a demenciát. Az amerikai Harvard Egyetem Orvosi Karának tudósai azt találták, hogy a gyengébb szaglású résztvevőknél a memóriával kapcsolatos két agyi kulcsterület tömege kisebb volt. A New York-i Columbia Egyetem kutatói azt fedezték fel, hogy akik a szaglási teszteken gyengébb eredményeket értek el, azok között gyakoribb a demencia is.

A gyógyulás esélye a felismerés idejének is függvénye

Vajon tudta-e, hogy a prosztatatarák elsősorban az idősebb férfiak betegsége ugyan, de 40 éves életkor után bárkinél, bármikor kialakulhat és kialakulásának veszélye az életkor előrehaladtával egyre inkább nő? Ötvenéves korban a férfiak 50 százalékánál, 80 éves korban már a 90 százalékánál fennáll valamely prosztataprobléma, még ha jóindulatú megnagyobbodásként is...

Mindenesetre a hölgy párok fogják kézen a férfi partnereiket és kérjenek időpontot az urológiai szakrendelésre. Biztos, ami biztos, kísérik is el őket!

A rák esélyegyenlőségre törekszik! Nem válogat nem, vagy életkor között, bárkit, bármikor elérhet, megtámadhat!

Mit tehetünk ellene? Biztos, ami biztos alapon, egészségtudatos életre törekedjünk és rendszeresen, de legalább évente egyszer menjünk el onkológiai szűrővizsgálatokra is.

Fontos tudnivaló, hogy a prosztatatarák nemcsak a prosztatatarákos betegek ügye, ennél jóval szélesebb kört, családokat, barátokat, sőt, még munkahelyeket is érinti.

A kezdeti állapot többnyire tünetmentes, de a panaszok megjelenését követően mind a jóindulatú, mind a rosszindulatú megbetegedések esetében a tünetek ugyanazok.

A már igen előrehaladott, áttétekkel járó betegségénél deréktáji fájdalom, a csípőben vagy

a comb felső részében jelentkező merevség és fájdalom mutatkozik.

A prosztatatarák gyanúja esetén a pontos és végleges diagnózishoz (kiterjedés, méret, szövettani típus) további vizsgálatokra van szükség, amely a diagnózis felállításán túl azt a célt is szolgálja, hogy a beteg az állapotának megfelelő, legeredményesebb kezelést kaphassa.

A kezelések tárháza a megfigyelés-, a vázmozgás módszerétől és műtéten keresztül a hormonkezelésig, a kemoterápiás és sugárkezelésig többféle, esetenként egymással párhuzamosan végzett beavatkozás is lehet.

A betegség korai stádiumaiban hormonkészítmények segítenek, de előrehaladottabb stádiumokban, amikor a rák metasztatizál, vagyis más szervekbe áttétet ad és a hormonkészítményekre már nem reagál, akkor a túlélés növelésére, az áttétel adta fájdalom csökkentésére kemoterápiás gyógyszerek válnak szükségessé, ami egyébként urológus, onkológus, onkoradiológus szakorvos együttes csapatmunkáját jelenti.

Krasznai Éva

RÓNA ÉVA: HÁZASTÁRSÁK VITATKOZNAK...

Egyik este fiatal nő jelent meg a tévé képernyőjén. Milmann Sulinak hívták Az izraeli belső járatú Árkija Légitársaság pilótája volt. Sugárzóan derűs arccal lépett a pilótafülkébe, majd az utasokkal teli gép a magasba emelkedett, maga mögött hagyva a kilométereket, az Éjlát-i landolásáig.

A középkorú házaspár érdeklődéssel követte a szokatlan jelenetet. Az asszony megjegyezte:

- Napjainkban a nők minden munkára képesek.

- Boszorkány az ilyen - legyintett a férfi -, csak boszorkány hajlandó ilyesmire... Férfinak való a pilótaság, nem ilyen nádszál nőnek!

- Ugyan már - szólt rá az asszony -, hagy az ósdi nézeteidet! Azt csinálja, amihez kedve van, amit tanult. Pilóta akart lenni, az lett! Miért lenne boszorkány az ilyen?

- Boszorkány, ha mondom - erősítette a férfi -, nem szálemi boszorkány, izraeli boszorkány! Az asszony nevetett.

- Ez meg hogyan jutott eszedbe? Nem is tudod, mi fán terem a szálemi boszorkány története.

A férfit elöntötte a pulykaméreg.

- Nem ismerem Arthur Miller színdarabját? Nem olvastam boszorkánypererekről, boszorkányégetésekről? Lebecsülöd az ismereteimet.

- Hagyjuk a boszorkányokat - intette le az asszony -, boszorkányok nincsenek, viszont vannak nagyszerű nők, akik dicsőségére válnak a „gyengébb nemnek”. Bebizonyítják, hogy a nők pilóták is lehetnek. S ha már itt tartunk, felhívom a figyelmedet, hogy vannak mestersegek, amelyeket eddig a férfiak privilégiumának tartottak, de megdőlt a teória. Nők is jeleskednek ilyen területeken.

- Egyet sem ismerek - szólt közbe a férfi.

- A boszorkány-történeteket ismered, de ezeket nem, pedig bőven akad rá példa. Van női államelnök, államtitkár, főügyész, főbíró, rendőrkapitány, testőr stb.

Most a férfi nevetett.

- Női testőr! Ki bízza rá magát egy női testőrre? Erőteljes, bátor férfiakat neveznek ki testőröknek, akik a legveszélyesebb helyzetekben is megállják a helyüket. Ilyen szolgálatban nem alkalmaznak nőket!

- Ennek az előítéletnek már befellegzett - válaszolta az asszony -, a testőrök izgalmas pályafutása valóban kiváló képzettséget, bátorságot, koncentrációs képességet, kitűnő reflexet igényel. A női testőrök is rendelkeznek mindezekkel. Előzőleg megtanulnak dzsudzsi, karaténi, birkózni, s minden egyebet, ami ehhez a felelősségteljes munkához kell. Az egyik híres izraeli női testőrrel, Zs. A.-ról „dicshimnusz” zengtek az újságok.

- Nekem a véghezvitt tetteivel példálózz - mondta a férfi -, azzal, hogyan állta meg a helyét, kritikus helyzetekben...

Az asszony pontosan emlékezett arra, amit Zs. A. testőrrel olvasott.

- Példa is van - mondta, - sötétedés után ido-

mított kutyájával járta körül az őrzésére kijelölt személy lakhelyének környékét. Néha találkozott gyanús alakokkal, akiket titokban lefényképezett, s a személyleírásukkal együtt továbbította a rendőrségnek. Az illetők többnyire rács mögé kerültek. Egyszer, amikor sportoló gyerekekre vigyázott egy kempingben, két suhanc rontott a terembe. Zs. A. rájuk förmedt:

- Mit kerestek itt? Azonnal tűnjetek el!

Azok röhögtek, és kezdték összeszedni a gyerekek holmijait. Zs. A. melljük lépett, ki-kapta kezükből a nejlon zsákokat, s akkora pont reccsintett a képükre, hogy azok meglepetésükben szinte megdermedtek.

A suhancok végül A. Zs.-nek ugrottak, de a következő percekben mindkét „jómadár” a földön hevert. Zs. hívta a rendőrséget.

- Elhiszem, hogy behúzott nekik - jegyezte meg a férfi -, a rendőrség beosztottjaként megfelelhetett, de női testőrnek...? Kik kérnek női testőröket? - tartott ki a kérdése mellett.

- Kik kérnek? - ismételte az asszony. - Általában üzletemberek, a saját és családtagjaik védelmére. Bebizonyosodott, hogy olykor a női testőrök bravúrosabb védelmet nyújtanak, mint a férfiak.

- Azért csak ne túlozd el - legyintett a férfi -, a nők maradjanak szépen a nekik illő helyen, ne akarjanak betörni a férfiak hagyományos munkaterületére.

- Úgy fecsegsz a nők ellen - szólt rá dühösen az asszony -, mint azok a hülye kadétkok, akik kiüldözték maguk közül a női növendékeket.

A férfi megint nevetett.

- Hol történt?

Az asszony elmondta a lényegét.

- Amerikában hangoztatják a nemek közötti egyenlőséget. Ennek bizonyítására lányok előtt is megnyitották a Citadel Katonai Akadémia kapuit, és aki akart, beiratkozhatott. Tehát a lányok is részesülhettek hadászati oktatásban ott, ahol 150 éven át kizárólag fiú tisztjelöltek kaphattak kiképzést.

- Az volt a normális - jegyezte meg a férfi -, hogy fiúkat képeztek ki. Mit keresnek ott a lányok?

- Nem hiszem el, hogy izraeli létedre ilyen badarság jut eszedbe. Mintha nem tudnád, hogy az izraeli hadseregben a lányok is kötelező katonai szolgálatot teljesítenek. Tiszti kurzust végezhetnek, magas rangú katonatisztek lehetnek.

- Telefonosként működnek az egységüknél - legyintett a férfi.

- El vagy maradva a hírektől - vetett rá rosszalló pillantást a felesége -, nemrég olvastam, hogy az izraeli hadseregben, a világ egyik leg-ütőképesebb hadseregében a katonalányok zöme adminisztratív, oktatói, illetve egészségügyi feladatot lát el. Ám sokan közülük ennél többre vágnak. Vannak pilóták, navigátorok, egyenruhájukon a légierő emblémája díszel. Az egyik katonalány biztonsági őrként szolgált az Afula-i kenjonban. Egy másik katonalány Chevronban egy kommandós egységben szolgált. A hadsereg 21 katonai szakmát kínál a bevonuló lányoknak, a számítógéppel támogatott harcászathoz. Eddig mind a 21 szakma csak katonafiúknak volt fenntartva. A lányok szolgálatának rangos kiterjesztése jelentősen csökkenti a behívott tartalékosok számát és szolgálati idejét, ezáltal csökkentve Izrael gazdaságának megterhelését is.

A férfi arcáról eltűnt a mosoly.

- Erről valóban nem olvastam - mondta -, de ne hasonlítsd össze Izraelt más országgal. Körül vagyunk véve ellenséggel, minden harcképes ifjúra szüksége van az országnak. Egyébként, nem is tudom, mit műveltek azok a kadétkok a lányokal?

- Pokollá tették a lányok életét.

- Konkrétan beszélj!

- Szóval, Sharon Faulkner húszéves lány, legboldogabb napjának nevezte, amikor bekerült a tisztjelöltek soraiba. Két hétig bírta, amit a fiú kollégák műveltek vele, akárcsak a többi lánnyal, akik átlépték az akadémia küszöbét.

- Mégis mit műveltek a fiúk? - kíváncsiskodott a férfi.

- Mindent, hogy kiüldözzék a lányokat az addig sértetlen birodalmukból.

- Konkrétan beszélj! - ismételte a férfi.

- Konkrétan: mosószerrel, ablaktisztítóval öntötték nyakon a lányokat, elégették a holmijaikat, papírlapokat csúszttattak a szobájuk ajtaja alá, azzal a felirattal: „A másvilágra kerültek, ha nem hordjátok el magatokat.” És egyéb durvaságokkal félemlítették meg a lányokat.

- A vezetőség nem intézkedett?

- Állítólag intézkedett. Utasította a kadétkokat, hogy tekintsék befejezett ténynek a lányok jelenlétét. Tartózkodjanak a hivatalos álláspont megszegésétől, mert szigorú szankciókban részesülnek... Falra hányt borsó volt az intellektus. Kérdőre vonáskor a kadétkok sunyin egymás védelmére keltek, senki sem tudott semmiről. Végül a fiúk nagy győzelmére, a lányok elhagyták az akadémiát.

- Szerintem, helyesen döntöttek - nyugtázta a férfi.

Az asszony dühösen nézett rá.

- Helyesnek tartod a lányok megfutamorodását? - Így vetettek véget a durva zaklatásnak - válaszolta a férfi. - Nem vagyok a női egyenjogúság híve, de a nők bántalmazásával nem értek egyet.

Az asszony rábólintott:

- Még szerencse...

ARJE SINGER: KOCSMÁROSNÉ, ARANYVIRÁG

Hogyan keveredtünk a buliba, azt röviden elmesélem. Az ausztrál havasokban felfedező expedíciót tartottunk. Idővel úgy elfáradtam a többórás kacskaringós földutakon való vezetéstől, hogy asszonykám kibökött egy pontot a térképen, és úgy határozott, lesz, ami lesz, ott alszunk. Mondanom sem kell, hogy mindez a nyár közepén történt, havat pedig nem láttunk egész úton idefelé. De számításba kell venni, hogy ilyenkor olcsó a szállás, a szegény író pedig nem engedheti meg magának, hogy télen utazzon ide. A szállodák ilyenkor rendszerint üresek, igyekeznek kiadni a szobákat, akár féláron is.

De ma délután másképpen történt. Magabiztosan léptünk be a városka egyetlen szállodájába. Már a bejáratnál furcsa tábla fogadott. "Minden szoba foglalt." A lelkiismeretes fogadóskisasszony elmagyarázta, hogy ma este lagzi készül, úgysem tudnánk aludni, hiszen a zaj egész éjjel folytatódni fog. Majd kimutatott az ablakon: - Ott a kurtakocsmá, ott biztos találnak helyet - mondta

Így ismerkedtünk meg "kocsmárosné, aranyvirággal." A kedves olvasó most azt képzei,

hogy az ausztrál Alpokban nyáron, a legelnyagoltabb városkában a kocsmárosné megtermett, idős, ősz banya lesz.

A kedves olvasó tévedett. Körmei halvány lilára voltak festve, haja szőke volt, alakja minden magazinba betehetően csinos, csak a hangja volt szomorú. Tudtukra adta, hogy mind a hat szobája foglalt. De mivel nagyon rendes volt, felajánlott az ő privát lakosztályában egy eldugott szobát. Megtekintettük. A szoba tiszta volt, az ablakokon lepedők töltötték be függöny feladatát, valósággal öröm volt belépni.

A falak, hát Istenem, kicsit elkoptak az idővel. Az ágy kacsintott és már- már bele akartam feküdni, de mégse. Előbb illik megfürödni.

Fenségesen megfürödtünk egy 19. századbeli kádban, magamban mondogattam a verset: „Falu végén kurta kocsmá.” Ezután bebújtam az ágyba. Biztos horkolhattam, mert asszonykám a másik ágyat választotta.

Álmomban azokról az időkről álmodtam, amikor tehénhajtók jártak ide sörözni. Vastag borszójukon ott lötyögött a pisztoly. Lasszóval a vállukon itták kegyetlenül a sört. Talán a mostani lilakörmű kocsmárosné nagymamája

mérte az italt. Neki nem volt szőke haja, ha volt egyáltalán. Aztán levágtak egy borjút, és ott süttették meg a kocsmá kertjében, a nyílt tűzön.

Úgy éjjel felé felébredtünk. Bár a Szamost nem láttam, de hatalmas zaj volt körülöttünk. Kinéztem az ablakon. Kint rozsdás ekék, kidobott nyergek, régi szekerek a múlt századból, Egy kidobott jégsekreányben egy vörös macska egerekre vadászott. A levegőben kifeszített zsinór, rajta a jelenlegi kocsmárosné rózsaszínű alsóneműje száradt a mosás után. Éjjel felé munkálkodni kezdett a cimbalmos. A legények persze kurjongattak, a dobos verte a dobot. Senkinek a környéken nem volt beteg édesanyja, az uraság pedig mi voltunk, és a cigány is húzta... Aztán úgy hajnalban hazamentek a legények, minden felelet nélkül.

Reggel a kocsmárosné megkérdezte, hogyan aludtunk? Mit válaszolhattunk? Megköszöntük a vendégséget és fáradt szemekkel nézegettük a következő állomást a térképen.

Asszonykám talált egy szőke hajszalet ősz hajamon, ami biztos a párnáról ragadt rám.

Tudja a kedves olvasó miért? Mert feleségemnek vörösre van festve a haja.

SÁNDOR JUDIT: A vándorlás történeteiből III. Az összetört kőtáblák

Két nap lábadozás után felkelhettem és tovább segédkeztem a házi munkákban, de valahogy mindig találtam időt arra, hogy a fekete égre függesztett holdsarló alatt ábrándozzak a jövőről, a múlttól, és arról, hogy mi végre születünk. Tizenkét éves voltam, ekkor kezdtem ráébredni az életre. Egy nap feltűnt, hogy hiszen nem is vándorolunk, hiszen egy helyben táborozunk már majd két hete.

- Hol van Moshe? Anya miért nem megyünk tovább? Anya hol van Moshe?

- Ezt kérdezik a többiek is, sokan - komorodott el anyám - Moshe még nem jött le a hegyről. Eleázár vezetésével egyre növekszik az elégedetlenkedők száma. Azt mondják, hogy soha nem jön vissza, hogy elhagyott minket az a láthatatlan Isten, újat akarnak helyette, láthatót, akit imádkozhatnak. Apád se tudja már, hogy mit higgyen, de én mondtam neki, hogy érzem, Moshe visszajön és elhozza a törvényt, és valamikor egyszer odaérünk az ígért földre.

Teltek a napok, reggel szedtük a mannát,

este a fürjeket, és körbeültük a tábor tüzet és énekeltünk a szolgaságról, a szabadságról, és a csodákról. Ám az elégedetlenkedők egyre hangosabbak lettek, végül a negyedik hét végén követséget menesztettek Áronhoz, hogy nem várnak tovább, új istent akarnak. Új Istent, aki vezet minket tovább, aki létezik, aki látható, akit imádkozhatnak.

- Legyetek türelemmel - kérte őket Áron.

- Hogyan is hihetitek, hogy Moshe nem tér vissza? TUDOM, hogy visszajön, bízzatok! -

Végül nem bírta tovább a nyomást, és kiadta a parancsot, hogy minden asszony szolgáltatssa be a fülönfüggőjét. Anyám szomorúan vette ki füléből az egyetlen pár fülbevalóját, amit anyira szeretett, és amit én is oly szívesen nézegettem. Két súlyos aranyfonaton, míves foglalatban egy-egy sziporkázó rubintkő hirtázott a nyaka két oldalán. Egyszer amikor este letette, titokban felpróbáltam, mondhatom nem állt rosszul. Alkonyatra hatalmas kupac fülönfüggő gyűlt össze, a legszebb színekben szikráztak az éjszaka mélykékjében. Milyen jó lett volna kotorászni bennük! De Áron senkit sem engedett közel, egész éjjel dolgozott és reggelre ott csillogott a tábor közepén egy bamba tekintetű aranyborjú. Visszatérítő volt és idétlen, egyáltalán hogyan lehet egy borjú isten? (Azelőtt meg fülbevaló?)

Eleázár és társai tánra perdültek és azt kiáltották, hogy van már istenünk, ő az igazi, a csodálatos, őt imádjuk, gyertek mindnyájan!

De nem mentünk mindnyájan, anyám undorral húzódott el tőlük, egész nap a sátorban ültünk és este is, amikor Eleázár és főkolompasai lakomát rendeztek az „új isten” tiszteletére, ami éktelen tivornyázásba torkollott.

Másnap reggel hangos kiáltozásra ébredtem, az örök kiáltoztak.

- Anya! Ébredj anya! Moshe megérkezett! Fölugrottunk, sebtében magunkra kapott ruháinkban éppen kiértünk, amikor Moshe megjelent, lesóványodva, szemében új, különös fényekkel, mindkét kezében egy-egy hatalmas kőtábla. Szólni akart a néphez, de akkor meglátta az aranyborjú bamba pofáját és a körülötte részeg ájulatan fetrengőket. Szemében kihuny a fény, majd többszörös erővel fellángolt újra, hirtelen a magasba emelte a kőtáblákat és teljes erejéből egy kiálló sziklához vágta őket.

- Kishitű, nyakas és semmirekellő nép! Elhoztam a törvényeket, de nektek nem kellenek törvények. Most már folytathatjátok a tivornyázást örökké.

Intett Áronnak, és elvonultak. Az ezt követő napokon sírás, jajveszékelés, halálhörgés, keserves könyörgés töltötte be az eget és a földet. A nap eltakarta arcát, sokan meghaltak.

Hogy hogyan lett mégis ebből a nyakas, macacs, szanaszét húzó csócselékből, szorgalmas, törvényismerő és azt megtartó, a jövőbe bízón tekintő áldott nép, annak története ezután következik.

Fókuszban a Hold - a nahariai Magyarul Beszélők Klubjában

A Magyarul Beszélők klubjában, 2014. december 2-án Klein Olga ismeretterjesztő előadására került sor. A témaválasztás kiváló volt, az előadást nagy érdeklődés kísérte. Olga ugyanis az univerzumról, a minket körülvevő világegyetemről, a határtalanról, a végtelenről, a galaxison belüli naprendszerrel tartott igényes természettudományi ismertetést.

A naprendszer a Nap gravitációja által egybetartott bolygórendszerek egyike a Tejútrendszerben. A naprendszerhez tartoznak a bolygók, az üstökösök, a csillagok, a meteorok, a holdak és más kisebb égitestek. Itt a gravitáció uralkodik.

Mostani előadásában Olga közkívánatra a Holdat állította a fókuszba, a középpontba. A Hold a Föld egyetlen holdjának a neve. Mindig is különleges helyet foglalt el az emberiség kultúrtörténetében. A Földtől átlagos távolsága : 384.402 km, ami kb. a Föld átmérőjének a 30 szorososa.

Nincs saját fénye, a Nap világítja meg. Forog a saját tengelye körül, és a Föld körül is forog.

A továbbiakban a Hold felszínéről is beszélt, ehhez színes szemléltető anyagot kaptunk tőle. Ezután a Hold fényváltozásairól is hallhattunk, majd a holdfogyatkozásról, a Hold fázisairól, úgymint újhold, telihold, fogyó hold.

Hol vagyunk már a Galilei-féle távcsőnél. (Természetesen még ma is használják.) A XXI. században a holdkutatók, űrszondák korába léptünk, az űrkorszakban élünk. És a tudomány nem áll meg ezen a ponton.

Persze nem csak a tudósokat, bennünket is izgat, érdekel a téma. Rengeteg kérdést tettünk fel a Holddal kapcsolatban. Csak néhány az ott elhangzottakból, pl. van-e összefüggés, hogyan hat egymásra az emberi testre a Hold? Mi a holdkórosság? Miért változtatja meg a Hold a színét? Lehet-e fegyvert telepíteni a Holdra? Lehet-e elhozni bármilyen, ott lelehető ásványt? Van-e űrtörvény a Holdra vonatkozólag? Arról már többen is hallottunk, hogy szerveznek Holdutazásokat, igaz csillagászati áron. Lehet telket venni a Holdon, de lakható-e a Hold úgy mint a Föld? (Se víz, se levegő.)

Mikor lesz újra Kék Hold?

A felmerült kérdésekre minden esetben kimerítő válaszokat kaptunk. A továbbiakban azt is

megtudtuk, hogy az egész Földre kiterjeszti a gravitációs erejét a Hold. Ilyen összefüggés van a nagy vizek, a tengerek felett, apály-da-

gály állapot változásokor.

A világ legrágább kutatóeszköze 400 km magasságban kering a Föld körül. Naponta 16-szor kerüli meg a Földet. Ez a Nemzetközi Űrállomás, a ROSETTA nevű az Európai Űgynökség űrszondája, melynek célja, hogy közelebbről megvizsgáljon egy üstökösöt. A start 2004. március 2-án megtörtént, és tíz év elteltével 2014. november 12-én (tehát a közelmúltban) leszállt az üstökös felszínére. A tervek szerint 2015. december végéig tovább kíséri az üstökösöt a Nap körüli pályán, a ROSETTA űrszonda.

A hozzászólások alapján levonhatjuk a konzekvenciát, hogy a téma végtelen és kimeríthetetlen. Még nem esett szó a két testvértudomány, az asztronómia és az asztrológia kapcsolatáról, mert tudjuk, hogy közös történelmi gyökereik vannak. Nem beszéltünk a két nagy űrhatalom, Amerika és Oroszország versengéseiről, kutatásairól, a Nasa űrközpont űrprogramjairól, új teveiről.

Ez mind nagyon izgalmas és valamennyiünket érdeklő téma, ezért a mielőbbi folytatásra kérjük Olgát.

A nagyszerű előadót, a kiváló előadást nagy tapssal jutalmazta az érdeklődő közönség. Külön köszönjük a szemléltető anyagot.

Virággal és a Rausnitz Éva által készített színes emlékrajzzal köszöntöttük Olgát. MÁZÁL TOV ÁD MEA VÖESZRIM. Így kívántunk boldog születésnapot, a mindannyiunk által nagyra tartott Klein Olgának. Valamint a másik decemberi ünnepeltnek, Rozenthall Gittának is gratuláltunk.

A közelgő HANUKA fényünnepünk alkalmából szívélyes üdvözetünket küldjük egykori klubtagjainknak. SWARCZ Klárikának, és a barátnőjének VIOLÁNAK. Úgyis, a Naharián élő, az „aranykört”, a 100. életévét is betöltött ALÍZKÁNAK minden jót kívánunk. Ünnepi jó kívánságainkat küldjük Haifára alapító klubtagunknak FARKAS Pesszinek (Juditnak) is. Valamennyien az újság hűséges olvasói. További jó egészséget és békés-boldog HANUKA ünnepeket kívánunk.

Dávid Mariann

Sok szeretettel és tisztelettel köszöntjük SIMON SEGALI idegenvezetőt!

Tudom, hogy mindannyiunknak ismerősen cseng a neve. Nekünk a Nahariai Magyarul beszélők Klubjának pedig meghatározó és örök emlék marad, amikor néhány évvel ezelőtt (2009)-ben az ő vezetésével ismerhettük meg a közeli Tvéria és Felső-Galilea nevezetességeit.

Szerencsésnek mondhatjuk magunkat, hogy Simonka ismét elkápráztat bennünket, kiváló színészi és operaénekesi tehetségével, jó humorával. Ugyanis 2014. december 30-án, a hónap, és az év, utolsó kedd délutánján szellemes és lenyűgöző előadásával egy vidám ÓÉV búcsúztatót rendezünk. Tehát:

SIMON MESÉL

2014. DECEMBER 30. (KEDD) DU. 16-ÓRÁTÓL.
BELÉPŐ 10,-SEKEL.

Tudomásunkra jutott, hogy az egyik Angliában megjelenő turisztikai szaklap által felállított éves rangsorban 2014. évben az előkelő 7. helyet, SIMON SEGALI foglalja el. Gratulálunk!

A Nahariai Magyarul Beszélő Klub tagjai jó egészséget kívánnak, a leg- leges- legjobb idegenvezetőnek, világotutazónak!

Simon Dubnov: A zsidóság története (54.)

(A részleteket válogatta Keller Tibor)

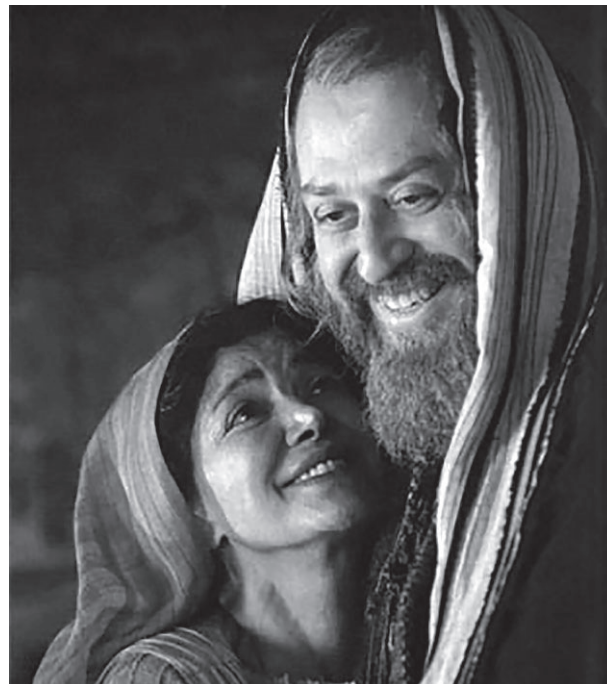
A Szentföld szinte egy csapásra újra zsidó szellemi központtá lett. Legjelentősebb rabbinikus központtá Cfat városa emelkedett és itt élt a kor legnagyobb nevű, zsidó kodifikátora, Jozsef Caro. Előbb terjedelmes kommentárt írt a Turim című műhöz, a 14. század e hatalmas kódexéhez, majd önálló vallási törvénykönyvet dolgozott ki, a Sulchan Aruchot (Terített asztal). Ezt a munkát, mely évtizedekig készült (1522-1558), és először 1564-ben jelent meg Velencében, az egész világ zsidósága kötelezőnek ismerte el. A „Sulchan Aruch szerint élni” - ez a meghatározás később azt az életmódot jelentette, melyet minden lépten-nyomon valamely törvény vagy szertartás köt meg és irányít. Itzchak Lurija, a nagy kabbalista rövidített nevén Ari (Rabbi Itzchak Askenázi) Cfatban lépett fel és innen terjesztette misztikus tanait. Ugyancsak innen látogatta a sírokat, mint például Rabbi Simon Ben Jochai sírját, aki állítólagos szerzője volt a Zoharnak és rá várt a megváltó király, a MESSIÁS jövele. Ezek készítették elő a talajt a 17. század messiási mozgalmaira, első sorban Sabbatáj Cvi és mások, mint például Abarbanel Itzchak, a kiváló teológus. 1524-ben valóságos messianisztikus mozgalom lobbant lángra Itáliában. David Reuvéni, egy ázsiai zsidó, Velencébe és Rómába látogatott és tárgyalásokat folytatott a pápával, azzal a céllal, hogy a zsidó haderő segítségével felszabadítsa a Szentföldet a török uralom alól.

A 17. század derekán már a szabad gondolatnak is akadnak zsidó harcosai Amsterdamban, Uriel d'Acosta és Baruch (Benedictus) Spinoza személyében. Spinozát, az újkor e hatalmas gondolkodó egyéniségét (1632-1677), akit kizárt magából (cherem alá vette) az amszterdami zsidó hitközség. Főművei, az „Ethica” és a „Tractatus theologico-politicus” a modern európai gondolkodás megalapozói lettek. Istenre és világra vonatkozó szabad gondolatai, a „pantheizmus” rendszere miatt kora vallásos keresztényei is eretneknek tartották Spinozát.

A Hollandiában megtelepedett zsidók jelentékeny kereskedelmi forgalmat szerveztek új hazájukban, és főként az Amerikával folytatott, tengerentúli kereskedelemben játszottak szerepet. Ez teremtett kapcsolatot közöttük és Anglia között. Angol földön ekkor negyedfélszáz év óta nem lakhattak zsidók. Az 1649-i angol forradalom után azonban az amszterdami szefárdok elküldték chachamjaikat, közöttük Manase ben Israelt, Londonba, az akkori angol köztársaság nagy lord-protectorjához, Oliver Cromwellhez és ennek következtében már a 17. század második felében újból megalakultak Londonban és más angol városokban a zsidó hitközségek, többnyire szefárdokból, majd később német és lengyelországi askenázok is csatlakoztak hozzájuk.

Franciaországban, ahol zsidók, a nagy középkori kiűzés óta (1394), szintén nem lakhattak, már előbb megalakult a szefárd zsidók egy kolóniája. 1550-ben, II. Henrik, francia király engedélyével, portugál marannusok teleped-

tek meg Bordeaux-ban, Dél-Franciaországban. Hivatalosan nem tértek vissza a zsidó hitre, de nem keresztényeknek, hanem „újkeresztényeknek” vagy egyszerűen „portugáloknak” nevezték magukat. A közvélemény katolikusoknak tartotta őket, és nem tudott róla, hogy titokban zsidó életmódot követnek. Csak jóval később, amikor a francia kormány nem utasíthatta ki őket, derült ki, hogy „zsidózókról” van szó, akik hívek maradtak őseik hitéhez. Legnagyobb részük nagykereskedő volt és forgalmukkal fellendítették Bordeaux, Marseille, meg más francia városok kereskedelmi

életét, és élénk összeköttetést létesítettek távoli országokkal is. Kiűzetésük nemcsak, hogy érzékenyen megkárosította, hanem egyenesen tönkretette volna Dél-Franciaország kereskedelmét, és ezért mikor zsidó voltuk nyilvánosságra került, a francia kormány inkább amellett döntött, hogy bántatlanul meghagyja őket lakóhelyeiken és később megengedte, hogy nyíltan zsidó hitközségeket alakítsanak.

A XVII. század második felében (1678), Franciaország kiszakította a Német-Birodalomból Elzász-tartományt, melynek nagyszámú zsidó lakosa volt (pl.: Strassburg) és saját területéhez csatolta. Így történt, hogy a katolikus Franciaország, mely a középkor végén oly buzgón igyekezett szabadulni a zsidó „métélytől”, rövid időn belül, hatalmas zsidó tömegekkel gyarapodott népességében. Ezen az úton új „zsidókérdés” támadt francia földön, új problémákkal, melyet a franciák csak a nagy forradalom nyomán, a XVIII. század végén oldottak meg.

A messiási mozgalom

A szenvedések, amelyeket a zsidóság, évszázadok óta, szakadatlanul viselt, a messiásra való örök, szorongó várakozás - földi nyomorúság és belőle fakadt misztikus reménykedés - együtt alakították ki XVII. század zsidó történelmének fülledt és komoly atmoszféráját. A XVII. század derekán, a kis-ázsiai Szmirnában,

általános feltűnést keltett, egy SABBATÁJ CVI nevű ifjú, aki elmélyedt Lurija kabbalisztikus tanaiban és mind nagyobb bizonyossággal jelentette ki magáról, hogy a zsidó nép megváltásának ügyét ő van hivatva dűlőre vinni. A szmirnai rabbit nyugtalanította és felháborította híveik viselkedése és Sabbatáj Cvi-re kimondták a cheremet (átkot). Sabbatáj erre elhagyta szülőföldjét (1648), sok évig bolyongott, többek között bejárta a Szentföldet és Egyiptomot és mindenütt hirdette a maga isteni küldetését. Időközben nőül vett egy Sára nevű lányt, aki Lengyelországból menekült a Hmelnickij-féle üldözés idején, a Szentföldön melléje szegődött egy rajongó kabbalista, Azza-i Nathan (Gázai Nathan), aki országszerte prófétálni kezdte, hogy Sabbatáj Isten küldöttje, és a világ minden részébe szétküldött lelkes leveleiben felszólította a zsidó hitközségeket, hogy készüljenek a megváltás nagy művére. A zsidó tömegek valóban, sok helyen készülődni kezdtek erre az eseményre. 17 évi vándorlás után Sabbatáj visszatért Szmirnába (1665), ahol hatalmas ujjongó tömeg fogadta. A Sabbatáj szónoklatait figyelő hívei bejelentették, hogy a messiás Konstantinápolyba készül, ahol letaszítja trónjáról a szultánt és felszabadítja Izrael országát. Egy idő múlva néhány kíséreléssel megérkezett a török fővárosba, ahol a rendőrség elfogta őket és Gallipoli külváros erődjének börtönébe vetette. Ezalatt az új messiásnak és elfogatásának híre szertefutott a világon. Többek között küldöttség érkezett Lengyelországból is, melynek földjén csak nemrég zajlottak le a szörnyű ukrán pogromok. Sabbatáj mindenkit, aki elébe járult, vigasztaló szavakkal fogadott és azzal bocsátott el, hogy rövidesen kiváltja az ő népét a diaszpórából és bosszút áll ellenségein. Még kijelentette, hogy ezentúl fölösleges a Tis'á b'ávi böjt és kesergés, mert isten küldöttje immár megérkezett és újra felépíti Jeruzsálem szentélyét. Egy ízben azonban veszedelmes látogatója akadt, Nechemia Kohén, lengyel kabbalista, aki azt állította, hogy Sabbatáj hazug, ál-messiás, világszédelő, akiben nem szabad hinni. Ezután a szultán (IV. Mohammed) maga elé rendelte Sabbatáját, akit megfenyegettek, hogy vakmerő kijelentéseiért fejét vétetik. Az ál-messiást erre hirtelen elhagyta bátorsága és önbizalma, a szultán előtt levette süvegét és helyébe turbánt tett fel, annak jeléül, hogy áttér a muzulmán hitre. Ez aztán megmentette a haláltól, török nevet adtak neki és örnek alkalmazták a szultán drinápolyi udvarában (1666. augusztus). Az ál-messiás élete további részét magányosan töltötte és 1675-ben, 50 esztendőskorában halt meg.

Ilyenformán kavarta fel rövid időre a messiási mozgalom a zsidóságot és amikor Sabbatáj ál-messiás volta kiderült, vad kétségbeesés fogta el a zsidó tömegeket.

Szefárdok és askenázok között egyaránt megindult a régi rend lassabb vagy gyorsabb meglazulása.

VÁJÉSEV - LAKOTT

Hetiszakaszunkkal megkezdődik Mózes első könyvének legérdekesebb elbeszélése, József története. József a szeretett feleség, Ráchel fia és így Jákov akaratlanul is kényeztetette.

„Jisráel jobban szerette Józsefet minden fiánál, mert öregsége gyermeke volt és díszes mentét csinált neki.” (Gen. XXXVII.3) Az elkényeztetett, 17 éves József árulkodott testvéreire apjánál. A hagyomány szerint a testvérek lenézték Jákov ágyasainak fiait (Bilha és Zilpa szolgálónők) és azokat szolgálóknak nevezték. Józsefet kétszeresen is gyűlölték: elkényeztettségéért és árulkodásáért.

A történet József álmaival folytatódik, melyek arra mutattak, hogy uralkodási vágyai vannak. (A kénék és az égitestek meghajoltak előtte.) „Szóltak hozzá testvérei: hát uralkodni akarsz rajtunk? És még jobban meggyűlölték.” (u.o./8.) Végül is kivárták az alkalmat és eladták Józsefet rabszolgának. „Eladták Józsefet az izmaelitáknak húsz ezüstért, akik őt Egyiptomba vitték.” (u.o./28.) Egyiptomban mint szolga is magasra vitte és mikor börtönbe került végül, ott is nevet szerzett magának álomfejtéseivel. Az élénk és színes elbeszélés csúcsa, hogy József a Fáraó helyettese, illetve alkirály lett Egyiptomban.

Az elbeszélés túl az irodalmi értéken, nagyon sok erkölcsi tanítást ad az olvasó, a zsidó nép számára. József eladására az adott alkalmat, hogy apja kérésére elment testvéreihez a távo-

li legelőkre, hogy hogylétük iránt érdeklődjék. Mikor útközben emberekkel találkozott, így szólt: „Testvéreimet keresem én.” (u.o. /16.) József a testvéreit kereste, de helyettük gyűlölködő ellenségeket talált, akik előbb életére törtek, majd a vezető, Júda tanácsára eladták őt rabszolgának. „Így szólt Júda testvéreihez: mi hasznunk van abból, hogy megöljük testvérünket. Adjuk el őt az izmaelitáknak, kezünkön ne száradjon vére, hiszen testvérünk ő.” (u.o./6.) Ez a mondat: „testvéreimet keresem én”, legfőbb erkölcsi tanítása az elbeszélésnek. Legyen bármi ellentét, különbség, ideológiai nézeteltérés a család vagy a nép körében, a legfőbb parancs: „testvéreinket keresni” - vagyis keresni és meglátni a közöset, az egyetértés felé törni, s nem gyűlölködni a másság miatt!

Kicsiny kis országunkban életfontosságú kötelesség, hogy a különféle gondolkodású emberek, jobb vagy baloldal, vallásos és vallástalan, askenázi vagy szfárádi egymásban testvéreket lásson, és a vita ne gyűlölködést, uszítást, sőt, emberéletek kioltását idézze elő.

A hetiszakasz és a hozzá fűzött talmudi legendák a testvérgyűlölet elrettentő következményeit mutatják be. A Tóra elbeszélése szerint Jákov és egész családja kénytelen volt elhagyni Kánaán országát és Egyiptomba vándorolni. A Talmud következtetése az volt, hogy a testvérgyűlölet okozza a gálutot, a hazátlanságot, a szétszórátást. A Második Szentély

pusztulásának háttere a „szinát áchim”, a testvérgyűlölet volt.

Érdekes legendát fűz a Talmud az e heti szidrához. A Bár-Kochba-felkelés letörése után (i.sz. 135) Hadriánus császár megkérdezte a zsidó bölcseket, milyen büntetés jár annak, aki testvérét rabszolgának adja el. Ők tórai idézettel válaszoltak. „Aki embert lop és eladja, halállal lakoljon.” (Ex. XXI.16) Erre a császár így szólt: „Nincs tudomásom róla, hogy József eladásáért bűnhődtek volna. Ezért Izrael tíz vezető férfiúja fog lakolni a bűnért.” (Így végeztek ki tíz zsidó vezetőt, köztük Rabbi Akivát, Rábán Simon ben Gámlielt, stb.) Emléküket a Jom Kippur-i imában és egy Tisá Beáv-kor elhangzó gyászdalban örökítettük meg.

Hetiszakaszunk arra is tanít minket, mire vezet az elkényeztetés és a különbségtevés gyermek és gyermek között. Az irigység emberi tulajdonság, és bőven előfordul testvérek között is. Családtagok között nem minden viszály végződik olyan hepienddel, mint József esete, amikor a rabszolgából végül is egyiptomi alkirály lett.

Dávid király fiai között dúlt a királyság örökléséért folyó harc. Amnon, Ávsalom és Adonijáhu mind erőszakos halállal veszítették életüket az uralomért folyó testvérháborúban, vagy szervezett lázadásban.

Részlet Menáchem Meron: Az élő Biblia című könyvéből

HALMOS SÁNDOR:

A zsidók ételéről

A szántóvető emberek életmódja egyszerű volt. A Pátriárkák nem válogattak az ételekben. Abból, hogy Ézsau megkívánta a lencsét, megtudhatjuk, miket ettek akkoriban. Izsák inkább eledelt kívánt ugyan s az a ritkább eledel a kecske gödölyének húsból készült. A Teremtés történetéből is látszik, hogy sokáig palánták, zöldségek, kerti növények szolgált nekik eledelül. Azután lassan a húsetelhez, tejhez, vajhoz szoktak. De Egyiptomban ismét a veteményeket ették, mert a pusztában visszakíváncsoztak az egyiptomiak eledelére, uborkát és dinnyét kívánván. A szántás-vetés a Kánaán földjére történő beérkezés után lett rendbe hozatva, mely a barmok tartásával egybe kötött, s már akkor rendszerint eledelük volt a búza, árpa s ezeknek lisztjeik, a bab, lencse szőlő, füge, méz, vaj, tej, juh, ökor- és borjúhúsok. Mindezt azokból az ennivalókból látjuk, amiket Abigail és mások hordtak Dávidnak Hebronba (1Sám.XXV). Így volt ez a rómaiaknál is addig, míg a szántásvetést jobban gyakorolták, ahonnan származtak a Piso, Fabius és Cicero nevezettek.

Sehol nem látni a zsidóknál levest, drága mesterséges étkeket, hanem a tej és méz volt közönséges eledelük. Legközönségesebb volt a kenyér, s ez volt az oka, hogy a kenyeret

(Lechem) mindenféle eledelért írásba foglalják. Kenyeret készítettek a gazdagok búzából, a szegények árpából. A kenyér vékony formára volt készítve, ezért nem szegték, hanem törték. Így volt ez az Újszövetség idején is. A gabonát először kézzel hajtott, két köves malmokban megőrölték. Az ilyen malmokat először a szolgálók hajtották, majd számmal hajtatták.

A gabonaszemeket megpergelve is ették. A görögök az áldozatra szánt barmok szarvai közé öntötték, s az egyiptomi szegények is így ették meg a gabonaszemeket, mint a mieink a pattogatott tengerit. A lisztből pogácsákat is készítettek, melyeket vagy hamuban sütöttek meg, kovásztalan tésztából, vagy rostélyon, vagy tepsiben, s mindegyiknek külön neve is volt. Azt a pogácsát, melyet tésztából szakasztottak ki és a Papnak adták, 4 Móz XV Halenak nevezték. Húsfélét is ettek a zsidók: ökor, tehén, juh, s kivált a kövér bárány és kecske húsat, valamint halat és madarakat. Mózes elosztotta az állatokat tiszta s tisztátalanra, megehető és meg nem ehető állatokra. Meg lehetett enni az állatok közül, a kettős körműeket és kérődzőket. A halak közül az úszószárnyúakat és pikkelyeseket. A madarakat, kivéve, amelyek külön említettnek. 3 Móz. XI. A férgek

étele meg volt tiltva, kivéve a sáskán kívül + Móz XI.41. Leginkább utálták a dísznót. A vér étele is megvolt tiltva. A kenyeret az asszonyok sütötték meg házaiknál, a Királyok idejében már voltak férfi sütők is. Az állatokat, amelyek húsat megették, a férfiak ölték és főzték meg 1 Móz. XVIII. Sok haszontalan ceremóniát követtek el az állatok megölésében, melyeket Mózes nem parancsolt. Az étel főzését leginkább asszonyok végezték.

Helyes megfejtést küldtek be:

Binder Vera - Ashdod
 Bonta Zsófi - Kvacát Javne
 Ezri Edith és Pista
 Farkas Feri - Netanja
 Friedmann Idus - Kirját Bialik
 Hár Koháv Lili - Ramat Gan
 Horovitz Imre - Karmiel
 Kocsis Mária - Jeruzsálem
 Kreisler Gábor - Debrecen
 Musat Etel - Haifa
 Navon Sarah és Shmuel - Árád
 Zer Veronika és Györgyi - Jeruzsálem

Kérjük megfejtéseiket postán az Új Kelet, 49472 Petah Tikva, Rehov Ahad Haam 11. címre küldjék el.
 Faxon a 077/7282750-es számon várjuk a jó megoldást.
 Email címünk: ujkelet@gmail.com

Múlt heti rejtvényünk helyes megfejtése:

LEHET, HOGY EGY KICSIT ELTÉVEDTÜNK EBBEN A NAGY HŐESÉSBEN ?

Kérdések:

1. A 60 négyzetkilométer területű Timná Park Arava déli részén helyezkedik el. Mikor volt aktív a régi rézbánya, amely a területen található?
2. Mark Eliyahu fiatal keleti zenét játszó muzsikus, zeneszerző Dagesztánból alijázott szüleivel Izraelbe 1982-ben. Zenei tanulmányait Bakuban végezte. Melyik volt első megjelent szólólemeze?
3. Mikor alakult Sde Boker Kibuc?
4. Komor Marcell a szecessziós építészet jelentős képviselője. Melyik marosvásárhelyi épület tervezése fűződik nevéhez?
5. A múlt héten jelent meg Radnóti Miklósné Gyarmati Fanni kétkötetes naplója. Melyik időszakot öleli fel a korrajznak is tekinthető mű?
6. Az Észak-Kaukázusban elterülő Dagesztán közigazgatási szempontból Oroszországhoz tartozik. Hol helyezkedik el Derbent, a köztársaság ősi városa?
7. Kempelen Farkas Mária Terézia osztrák császár udvarában mérnöki feladatokat látott el. Mikor készítette el az udvar szórakoztatására a sakkozó automatát?
8. Melyik tengerparti játékot nevezik gyakran Izrael nemzeti sportjának?
9. A zsálya (Marva) ősi gyógynövény, teája csökkenti az izzadást, serkenti az emésztést és hatásos torokgyulladás ellen, maximum 6 hétig, utána legalább ugyanennyi szünetet kell tartani. Hogyan segíthet külsőleg alkalmazva?

				ÜLTETÉS, REGIES SZÓVAL	A PARKOLÓ JELE LENTI HELYEN	OSLO CENTRUMAI	ÉTELT IZESÍT	KERESZTÜLJUTÓ CSIKOS DARABI	A FOGORVOSNÁL MONDJUK!
BESZÉDET MOND	2	NAP-SZÁLLTA MEGFOGJA A NAP	ENERGIA, RÖVIDEN SEMMI, NULLA	TEÓRIA ELEME!	KERTI VIRÁG RÓMAI 50-ES				S
FILLER, RÖVIDEN					PÁRT-EMBER JÉG-KORONG			ÚJSÁG-CIKKI	
UTAT ELHAGY								ROSTA	
LANKA-DATLANUL FIGYELŐ				REPED A TUSKÓ	HEGY-OROM			SZÁMNÉV, RÖVIDEN BECS-MÉRÉS	
BARACK-MAGI		NEMES ITAL				MÉRÉTRE VÁG			
ISMÉT		AMPER, RÖVIDEN				VERANDA			
			DÍSZIT, CICOMÁZ EGYKORI HONVÉD			OPERA-LÖKES ANGLIAI GRÓFSÁG			
HÚS-SZELETI ÜNNEP-KEZDETI		SZIGET-LAKÓ NÉP BEJÁRAT					INNOVALÓ FORMÁZOTT (BAJUSZ)		
E-MAIL CÍM RÉSZE					HASZON-BÉR OKTÓBERI			FÜL BELSEJEI FANTASZTIKUS	
IRODALMI MŰ SZE-REPLŐJE				TÁVOLJ NŐI ELŐD CÖVEKKEK TÁMASZT				CIBÁL, A SZELEINI KI NEM ÁLLHAT	
A TÖB-BES SZÁM JELE KÉZVÉGI	DUNÁNTŰ-LI VÁROS				ELŐADÁS-MÓD ELŐ-FORDUL				FARMER-MÁRKA
			MÁS SZÓVAL SZEM, ANGOLUL			FORGÓ-SZÁRNY BORÍTÓ-KOSAR			
PÜPOS TULOK ROMÁN AUTÓJEL		RITKA FÉRFINEV SZINT-BEN ÁLL!				HAJDÚSÁ-GI VÁROS ÉRVÉNY-BEN VANI			
				TAGGA SZENTEL AZ A SZEMÉLY				A SZE-MEVEL ÉRZEKEL	
A KÖRHÁZ JELE LEPKE-LÁRVA	S							! INDUL A STAFÉTA!	

TANÁR ÚR KÉREM

Válaszok:

1. A Timna-hegy lejtőin, fenséges sivatagi völgyben Salamon király háromezer éves rézbányája rejtőzik. A bánya olvasztókemencéiben jelentős kereskedelmi értéket képviselő réz használati tárgyak készültek. A világ egykori első rézbányája Eilatól harminc kilométerre északra, az Arava gyorsforgalmi úton közelíthető meg.
2. Eliyahu 1999-ben résztvett egy nagyszerű koncerten, majd lemezfelvételen „Spirit of the East” címmel édesapjával, Peretz Eliyahuval és más művészekkel. Első szólólemeze, Júdea hangjai, 2004-ben jelent meg.
3. A Negev északi részén elhelyezkedő kibucot katonák alapították, 1952-ben, amikor Ben Gurion odaköltözött feleségével, Paulával. Izrael első miniszterelnöke nagyon szerette a Negev-et, ezért sokat munkálkodott a terület felvirágoztatásáért.
4. A szabadkai zsinagóga, amelynek üvegablakai Róth Miksa műhelyében készültek, és 1990 óta Szerbia kiemelt jelentőségű műemlékei között szerepel.
5. Az ezerkétszáz oldalas naplót 1935-től 1946-ig vezette gyorsírással Radnóti Miklós felesége és múzsája. A dokumentum nyomonköveti a házasság mindennapjait és sorstratégiájukat, és Gyarmati Fanni személyes küzdel-

meit az embertelenség korszakában.

6. Dagesztán nagyrésze hegyvidék, és mintegy 400 kilométer hosszú partvonala van a Kaszpi-tengeren. Derbent a tenger nyugati partján épült, a Nagy-Kaukázus vonulatának lejtőin. A bronzkortól kezdve lakott település kiemelkedő stratégia jelentőségét az adja, hogy egy három kilométer széles, könnyen járható föld-

sávot ellenőriz a Kaszpi-tenger és a Kaukázus hegyei közt. Innen ellenőrizhették egykoron a Kelet-Európa és a Közel-Kelet közti szárazföldi kereskedelmet.

7. Az 1796-ban készült korszakalkotó találmány az automatában egy tökéletes manipulátor lehetett, amivel a gép belsejében elrejtett sakkozó személy az automata kezének a segítségével a bábukat mozgatta. A philadelphiai panoptikumban kitört tűzvészben az ott kiállított gép sajnálatosan elpusztult.

8. A matkot játékot, amely egy strandtenisz-szerű játék, amelyben két vagy több játékos adogat egy kis gumilabdát oda-vissza faütőkkel. A sport névadója az ütő, a matka.

9. A zsályát szájöblőgető szerként használhatjuk naponta többször, étkezés után. Rovarcsípések esetén is segít, szárítja a sebeket, a fekélyeket, elállítja a vérzést.

CHANUKAI ÉDESSÉGEK

Balázs Ibi heti receptajánlata

Almafánk (párve)

Hozzávalók: 500g finomliszt, 500g savanykás, reszelt alma, 30g élesztő, 1 evőkanál porcukor, 5 dl szójatej, 40g margarin, 2 egész tojás, 1 mokkáskanál só, olaj a sütéshez.

Elkészítése: 1 dl langyos szójatejben elkeverjük az élesztőt és a porcukrot, majd letakarva, langyos helyen felfuttatjuk. Mély tálba szórjuk az átszitált lisztet, és a közepébe egy mélyedést vájunk. Ide öntjük a megkelt élesztőt, a só, az egész tojásokat és a margarint.

Annyi szójatejjel gyúrjuk össze, hogy közepesen kemény tésztát kapjunk. Cipóvá formáljuk a tésztát, lisztezett tálba tesszük, a tetejére is szórunk egy keveset, majd tiszta ruhával letakarva, langyos helyen duplájára kelesztjük. Ezután beledolgozzuk a reszelt almát (ha nagyon leveses, akkor nyomkodjuk ki). Majd 1/2 cm vastagra kinyújtjuk a tésztát, közepes méretű pogácsaszaggatóval kiszaggatjuk. Bő, forró olajban, fedő alatt sütjük a fánkok alsó felét, majd fedő nélkül a másik felét is pirosra sütjük.

Fánk

Hozzávalók: 500g finomliszt, 30g friss élesztő, 1 evőkanál cukor, 1 zacskó vaníli-

ás cukor, 4 dl tej, 70g vaj, 6 tojássárgája, késhegynyi só, olaj a sütéshez, a tálaláshoz: 2 evőkanál rum, 2 dl sárgabaracklekvár.

Elkészítése: A szétmorzsolts élesztőt és a cukrot 2 dl langyos tejben simára keverjük, majd langyos helyen, letakarva felfuttatjuk. Közben az átszitált lisztet tálba szórjuk. Nagybacska mélyedést vájunk a közepébe, amibe beleöntjük a felfuttatott élesztőt, a tojássárgákat, a só, a vaníliás cukrot és a megmaradt, ugyancsak langyos tejet. Alaposan kidolgozzuk a tésztát, végül a vajat is belegyúrjuk. Cipót formálunk belőle, liszttel meghintett tálba rakjuk,

és a tetejét is meglisztezzük. Konyharuhával letakarjuk, és langyos helyen addig kelesztjük, amíg eredeti térfogatának duplájára nem nő. Ezután lisztezett deszkára tesszük, ujjnyi vastagra kinyújtjuk, és lisztbe mártott nagy fánkszagatóval vagy vizespohárral kiszaggatjuk. A deszkán még negyed óráig pihentetjük. Nagy lábosba legalább 5 ujjnyi olajat öntünk, és felforrósítjuk. Egyszerre csak kevés fánkot tegyünk a forró olajba, mert sülés közben a fánkok térfogata megváltozik, vagyis nagyra nőnek. Alsó felüket fedő alatt sütjük, majd megfordítva, már fedő

nélkül sütjük tovább. Az olajból kivett fánkokat papírtörülközőre szedjük, hogy az felesleges olajat beszívassa. Vaníliás porcukorral meghintjük, és kevés vízzel, meg rummal hígított forró barackkízzel kínáljuk.

Egyszerű forgácsfánk

Hozzávalók: 500g liszt, 6 db tojás sárgája, só, 2 evőkanál porcukor, 2 evőkanál rum.

Elkészítés: A lisztből és a tojások sárgájából - kevés só és cukor hozzáadásával - tésztát gyúrunk. Kézfoknyira nyújtjuk, majd derelyevágóval ujjnyi széles csíkokra vágjuk. Ujjunkra tekerjük, majd a tekerceket forró olajba rakjuk és pirosra sütjük. Vaníliás cukorral meghintve adjuk az asztalra.

Túrógyűrű

Hozzávalók: 150g tehéntúró, 1 dl tej, 1 tojás, 1 tojássárgája, 50g vaj, 180g liszt, 10g élesztő, só, olaj a sütéshez.

Elkészítés: Az élesztőt a tejben felfuttatjuk. Az áttört túróval összekeverjük a tojással, a vajjal, liszttel, pici sóval majd a felfuttatott élesztővel. Alaposan átgyúrjuk a tésztát és fél órát pihentetjük. Kinyújtjuk és gyűrűket formálunk belőle, forró olajban kisütjük. Még melegen meghintjük fahéjas porcukorral. Langyosan és hidegen is finom.

Fedezd fel a héber nyelvet!

Pártoskodunk

Ezekben a napokban másról sem olvashatunk, mint a pártokról, a pártoskodásról, politikai szövetségek szétválásáról.

A héber nyelv a PÉ-LÁMED-GIMEL (פ-ל-ג) gyökkel fejez ki sok pártoskodásra, megosztásra, megosztásra, kiválásra vonatkozó fogalmat

A pilég (פילג) ige azt jelenti, hogy megoszt, vagy szétválaszt. A politikai párt fogalmára a héber nyelvújítók a miplágá (מפלגה) szót alkották meg.

A peleg (פלג) valaminek a része vagy fele: párté, vagy testé. A „peleg guf eljon” kifejezés értelme: a test felső része.

A hírekben gyakran esik szó az Iszlám Mozgalom északi ágáról, héberül „hápeleg hácfoni sel hátnuá háiszlámit”.

A pártoskodás a Biblia tanúsága szerint ősi vonása az embernek. Bábel tornyát az Isten akarata ellen építő nemzedéket „dor há-pálágá” (דור הפלגה), a szétválás nemzedékeként említi a héber hagyomány. Ekkor történt ugyanis a nyelvek különválasztása, és Isten szétszélesztette a népeket a Föld színén. (Mózes I. könyve, 11. fejezet)

A plugá (פלוגה) osztagot, a mai katonai nyelvben századot jelent, vagyis egy nagyobb egységből kiváló részt.

A héberhez igen közel álló arameus nyelvből származik a plugtá (פלוגתא) szó, amely széthúzást, véleménykülönbséget jelent.

A háflágá (הפלגה) az hajókirándulás, kihajózás, aminek a nyelvi alapja ugyancsak elválás - a parttól. Jelen idejű alakja a máfli (מפליג),

nőnemben máfli (מפליגה): hajózik.

Nagyon magas kort jelent a „gil muflág” kifejezés, amelyet, ha testi és szellemi épséggel adatik, kívánok minden olvasómnak.

Halmos László

Héber nyelvtanítás:

052-3260834

izraelihirlevel@gmail.com

MŰSORAJÁNLÓ

December 11. csütörtök	December 12. péntek			
TV1 15:30 I, Carly 15:55 Tel-Aviv fiataljai 16:00 Kihívások 16:30 Híradó 16:54 Élővilág 17:34 Első kiadás 18:00 Hírek 18:05 Sportösszefoglaló 18:30 Heti hírösszefoglaló 19:00 Rádás 19:58 Mábát 21:00 Downtown kastély 21:50 Jó család 22:30 A kulisszák mögött 22:45 CSI - Las Vegas 23:30 Hírek	TV1 15:00 Kérdezd a rabbit 15:30 Kezdetben 16:30 Híradó 16:57 Pénteken ötkor 18:00 Így történt 18:30 Szombatfogadás 19:00 Egyetek velem 19:58 Napló 21:30 Jönnek a zsidók 22:00 Szürkület	13:00 Hadriánusz átka 14:00 Kék-fehér hangok 14:45 Telecinema 15:15 Hatvan perc 16:00 Glóbusz 17:00 Hírek 17:30 Közlekedés-teszt 18:00 Mélyvízben 18:40 A séf segítségével 19:25 Megható lelkek 19:58 A hét hírei 21:00 Világlátó 22:00 Zsidó otthon 22:30 Molly Landesman	16:25 Teliovala 16:50 Élővilág 17:34 Első kiadás 18:00 Hírek 18:05 Sportösszefoglaló 18:30 Csillagok fénye 19:00 Rádás 19:58 Mabat 20:40 Futball 23:30 Hírek	16:50 Élővilág 17:34 Első kiadás 18:00 Hírek 18:05 Sportösszefoglaló 18:30 Szirének 19:00 Rádás 19:58 Mábát 20:40 Kosárlabda 22:45 Törvény és rend 23:30 Híradó
TV2 06:20 A reggel világa 09:00 A nap hívása 11:00 Erről beszélünk 12:30 Együtt, vagy külön 13:00 Központi játszma 13:30 Biztos recept 14:00 A sorok között 14:30 Huszonhárom perc 15:00 Biztos recept 15:30 Segev a világban 16:00 Sai Li otthona 16:45 Első kiadás 17:30 Média 18:00 Hatórás vendégünk 18:50 Kidon és Ben Simon 19:58 Híradó 21:00 A szerkesztőség 22:45 A nép állapota 00:00 Az éjszaka hírei	TV2 06:20 A reggel világa 10:00 Zárszámadás 10:30 Média 11:00 Izraeli hullámsáv 11:30 Álomvilág 12:00 Ellenzék 12:30 Női kezdeményezések 13:30 Hírek arabul 14:00 Toker, délben 15:00 Gyerekhíradó 15:30 Biztos recept 16:05 Erről beszélünk 17:30 Azt mondták, itt volt 18:00 101-es szoba 18:30 Aranyketrec 19:58 Péntek esti stúdió 21:30 Minden rendben 23:00 Komédia bár 23:30 Zongorafesztivál	TV2 06:30 Kidon és Ben Simon 07:30 Gyerekhíradó 08:00 A séf ajánlja 08:30 A nap hívása 09:30 Aranyketrec 11:00 Made in Israel 12:00 Izrael felfedezése 12:30 Kidon és Ben Simon 13:00 Biztos recept 13:30 Zenészek 14:00 Erről beszélünk 15:15 Fuss a millióért 17:30 Világrend 18:00 Sajtóklub 19:00 Minden rendben 19:58 Híradó 21:00 Fuss a millióért 22:45 A nép állapota 23:30 Kitűnő vakáció	TV2 06:00 Sztárok 06:30 Szivárvány reggel 09:05 Mit szóltok hozzá? 10:00 Sütés-főzés 10:30 Az óra 11:03 Helyi fiatalok 11:45 Ízek 12:45 Együtt, vagy külön 13:15 Kneszet 13:45 Mint az állatok 14:05 Sorok között 14:30 Kíváncsiskodók 15:05 Sütés-főzés 15:45 Mit szóltok hozzá? 16:45 Első kiadás 17:30 Rendet teszünk 17:30 Rendet teszünk 18:00 Hatórás vendégünk 18:50 Sztárok 19:58 Hírek 21:00 Tények 2015 22:10 Polisuk 23:00 Éjszakai élet 23:30 Sztárok	TV2 06:00 Éjszakai élet 06:30 Szivárvány reggel 09:05 Mit szóltok hozzá? 10:05 Sütés-főzés 10:30 Kilenc hónap 11:20 Helyi fiatalok 12:10 Ízek 12:45 Kneszet 13:15 Ichler Jákov 13:45 Színpadon 14:30 Kíváncsiskodók 15:05 Sütés-főzés 15:45 Mit szóltok hozzá? 16:45 Első kiadás 17:30 Rendet teszünk 18:00 Hatórás vendégünk 18:50 Sztárok 19:58 Hírek 21:00 Tények 2015 22:10 Polisuk 23:00 Éjszakai élet 23:30 Sztárok
DUNA TV 06:25 Gazdakör 06:40 Híradó 07:00 Kárpát expressz 07:35 Rondo 08:00 Kvartett 08:35 Közbeszéd 09:00 Csellengők 09:35 Térkép 10:05 Magyar elsők 10:25 Család csak egy van 11:10 Don Matteo 12:10 Rózsák harca 13:00 Híradó 13:25 Kíváncsághosár 15:40 Európa messze van 16:10 Közlekedés XXI. 16:40 Európa egészsége 17:30 Térkép 18:10 Család csak egy van 19:00 Híradó 19:35 Közbeszéd 20:05 Rocca parancsnok 21:00 Don Matteo 22:10 Columbo 23:40 Kultikon	DUNA TV 06:25 Gazdakör 06:40 Híradó 07:00 Kárpát expressz 07:35 Rondo 08:00 Kvartett 08:35 Közbeszéd 09:00 Csellengők 09:35 Térkép 10:05 Magyar elsők 10:25 Család csak egy van 11:10 Don Matteo 12:10 Rózsák harca 13:00 Híradó 13:25 Kíváncsághosár 15:40 Európa messze van 16:10 Közlekedés XXI. 16:40 Európa egészsége 17:30 Térkép 18:10 Család csak egy van 19:00 Híradó 19:35 Közbeszéd 20:05 Rocca parancsnok 21:00 Don Matteo 22:10 Columbo 23:40 Kultikon	DUNA TV 06:25 Élő népzene 06:50 Mesélő cégtáblák 07:25 Gazdakör 07:50 Élő egyház 08:20 Isten kezében 08:50 Akadálytalanul 09:15 Novum 09:45 Határtalanul magyar 10:15 Hagyaték 10:40 Sírjaik hol... 11:10 Székely kapu 11:40 Gentryfészek 13:00 Híradó 13:05 Nálátok laknak állatok? 14:05 Szemben az erőszakkal 16:20 Önök kérték 17:20 Lísértet Lublón 19:00 Híradó 19:35 Öregberény 20:05 Hogy volt?! 21:00 Az élet sava-borsa 21:50 James Bond sorozat Soha ne mondd, hogy soha	DUNA TV 06:25 Néptáncok 06:45 Gazdakör 07:10 Világ-Nézet 07:40 Vatikáni híradó 08:05 Törzsasztal 09:00 Nyelvőrző 09:30 Lyukasóra 10:00 Jónak lenni jó 12:00 Evangélikus isten tisztelet Arnótról 13:00 Híradó 13:10 Szerelmi álmok 14:45 Hazajáró 15:15 Szerelmes földrajz 15:55 Jónak lenni jó 16:45 James Bond sorozat Soha ne mond, hogy soha 19:00 Híradó 19:35 Öregberény 20:10 Önök kérték 21:10 Jónak lenni jó 22:05 Blöff	DUNA TV 06:00 Magyar elsők 06:20 Közbeszéd 06:50 Ma reggel 10:05 Kárpát expressz 10:30 Gazdakör 10:45 Kultikon 11:00 Az ESTE 11:45 Família Kft. 12:10 Ridikül - Női talkshow 13:00 Híradó 13:25 Kíváncsághosár 15:25 Nótacsokor 15:55 Engedjétek hozzám... 16:05 Így szól az Úr! 16:10 Református ifjúsági műsor 16:25 Beugró 17:15 Család-barát 18:45 Stigma 19:40 Kultikon 20:00 Híradó 20:20 Dunasport 20:30 Hazajáró 21:00 Szerelmi álmok 22:30 A blöff
	December 13. szombat		December 15. hétfő	December 16. kedd
	TV1 07:30 Gyermekműsorok 10:05 Mélyvízben 11:00 Történetmesélők 12:00 Mábát seni	December 14. vasárnap TV1 15:30 I, Carly 16:00 Mélyvízben	TV1 15:30 I Carly 15:55 Tel-Aviv fiataljai 16:00 Álomvilág 16:25 Első kiadás	TV1 15:30 Csillagok fénye 16:00 Hagyjátok csendben felnőni 16:50 Dalok története

17:34 Élőadás
 18:00 Hírek
 18:05 Sportösszefoglaló
 18:30 Csillagok fénye
 19:00 Rádás
 19:58 Mábát
 21:00 Politika
 22:00 Apollónia
 23:00 Jönnek a zsidók
 23:30 Hírek

TV2
 06:00 Éjszakai élet
 06:30 Szivárvány reggel
 09:05 Mit szóltok hozzá?
 10:03 Segítség, nem tudok főzni!
 11:03 Az óra
 11:45 Ízek
 12:10 A legjobb otthon
 12:35 Ízek
 13:45 Színpadon
 14:30 Kíváncsiskodók
 15:05 Izraeli ételek
 15:45 Mit szóltok hozzá?
 16:45 Első kiadás
 17:30 Rendet teszünk
 18:00 Hatórás vendégünk
 18:50 Nem tudok főzni
 19:58 Hírek
 21:00 Segítség, nem tudok főzni!
 22:10 Kilenc hónap
 23:00 Éjszakai élet
 23:35 Fej fej mellett

DUNA TV
 06:50 Ma reggel
 10:05 Kárpát expressz
 10:30 Gazdakör
 10:45 Kultikon
 11:00 Az ESTE
 11:45 Família Kft.
 12:10 Ridikül -
 Női talkshow
 13:00 Híradó
 13:25 Kíváncsiskodók
 15:25 Csendül a nóta
 15:45 Élő egyház
 16:20 Rocklexikon
 17:10 Család-barát
 18:45 Kolompok nyelvén
 19:35 Kultikon
 20:00 Híradó
 20:30 Hazajáró
 21:00 Önök kérték
 22:00 Rejtélyes XX. század
 22:25 Dokureflex

December 17. szerda

TV1
 15:30 Csillagok fénye
 16:00 Mélyvízben
 16:25 Első kiadás
 16:45 A dalok története
 18:00 Híradó
 18:05 Sportösszefoglaló
 18:30 Telecinema
 19:00 Rádás
 19:58 Mábát
 21:00 Mábát seni
 22:00 VICE
 22:30 Chanukai program
 23:00 Éles kép
 23:30 Hírek

TV2
 06:00 Sэфjáték
 06:20 A reggel világa
 09:00 A nap hívása
 11:00 Erről beszélünk
 12:30 A politika világa
 13:00 Tengeralattjáró
 13:30 Biztos recept
 13:45 Színpadon
 14:15 Tudósnak lenni
 14:30 Kíváncsiskodók

15:00 Fuss a millióért
 16:45 Első kiadás
 17:30 Rendet teszünk
 18:00 Hatórás vendégünk
 18:50 Kidon és Ben Szimon
 19:58 Híradó
 21:00 Fuss a millióért!
 22:45 Minden rendben

DUNA TV
 06:50 Ma reggel
 10:05 Kárpát expressz
 10:30 Gazdakör
 10:45 Kultikon
 11:00 Az ESTE
 11:45 Família Kft.
 12:10 Ridikül talkshow
 13:00 Híradó
 13:25 Kíváncsiskodók
 15:25 Nótacsokor
 15:45 Evangélikus magazin
 16:15 Négy szellem
 17:10 Család-barát
 18:45 Kolompok nyelvén
 19:40 Kultikon
 20:00 Híradó
 20:30 Hazajáró
 21:00 Hogy volt?!

Volf-Nagy Tünde műsorvezető-szerkesztő két évtizede dolgozik a közmédiában. A nézők leginkább a Dokureflex, a Térkép és a kiemelt műsorokból ismerik, legutóbb a német tematikus nap háziasszonyaként találkozhatnak vele.

A Dokureflexben a vendégekkel együtt nézünk meg egy dokumentumfilmet, s a vetítés után megbeszéljük a filmben felvetett témákat. Hétfőn, a temesvári forradalom negyedszázados évfordulóján, a Drakula árnyékában című alkotást követően Tőkés Lászlót üdvözölhetjük a stúdióban (Duna 22.15).
 A Kíváncsiskodóért én is vezettem egy ideig, s nagyon megható, hogyan szövődnek emberi kapcsolatok a nézők között. Jóban-rosszban összetartanak, üzennek egymásnak, s nemcsak boldog születés- és névnapot kívánnak, hanem akkor is gondolnak a másikra, amikor az nehéz helyzetben van. A műsorvezető így szép lassan maga is családtaggá válik (kedd, Duna 13.25).
 A Stigma – Tőkés Eszter a Szekuritáte célkeresztjében c. film egy asszony megrázó történetét tárja a nézők elé: a temesvári forradalom karizmatikus lelkészének testvérét egy ügynök vette feleségül. A nő szemszögéből látom a tragédiát, aki meg volt győződve, hogy önmagáért szeretik, s házasságában a legféltettebb titkait osztotta meg társával. (szerda, Duna 16.00).

Heti csillagjósolás

Kos (03.21.-04.20.)

A Nap a kilencedik házban azt mutatja, hogy sikeres lesz a jogi ügyekben, és sok utazásra lesz alkalma. Jól megy a nyelvtanulás, de anyanyelvén is szót tud érteni mindenkivel.

Bika (04.21.-05.21.)

A Nap, a Merkúr és a Vénusz kedvezőtlen fényşögben állnak az ön jegyével - ez könnyen azt eredményezheti, hogy túlterheli magát, túl sokat vállal magára, utána pedig elsétál a szerencséje és az elégedettsége mellett.

Ikrek (05.22.-06.21.)

Ebben az időszakban különösen fontosak az emberi kapcsolatok, a magán- és az üzleti életben egyaránt. Akár üzleti, akár személyes vonalon, nem árt megvizsgálni kapcsolataiban betöltött szerepét, vajon nyújt-e annyit, mint amennyit ön kap másoktól.

Rák (06.22.-07.22.)

Mozgalmas hétre számíthat, sok minden történik önnel és ön körül. Olyan tulajdonságokat is észrevehet most magán, mint a bátorság és az önbizalom – használja ki, lépjen a tettek mezejére!

Oroszlán (07.23.-08.22.)

A Nap, a Merkúr és a Vénusz a Nyilas jegyében áll, ezzel a bolygóállással szellemi fejlődésének és érésének újabb 12 éves ciklusa kezdődik. Igyekezzen jobban megismerni önmagát és tanuljon mindentől, ami ön körül történik.

Szűz (08.23.-09.22.)

Ez jó időszaknak látszik arra, hogy befelé forduljon, és rendet rakjon a gondolataiban. Helyes döntéseket hoz a szerelemben, a munkahelyén, és a pénzügyekben is.

Mérleg (09.23.-10. 22.)

Most joggal bízhat abban, hogy minden az ön javára dől el. Csupán a hétvégén kell kicsit óvatosabbnak lennie.

Skorpió (10.23.-11. 21.)

Az ön szerelmi területén áll a feltételek nélküli érzelmek bolygója, a Neptunusz. Senki sem tud olyan szenvedélyes lenni, mint ön, kedves Skorpió. Élvezze ki ezt a hetet!

Nyilas (11.22.-12.20.)

A Nap, a Merkúr és a Vénusz ezen a héten a Nyilas jegyében áll, és segítenek, hogy elképzeléseit jól át tudja adni. Fontos, hogy egészen spontán módon, teljes energiával fogjon hozzá tervei megvalósításához.

Bak (12.21.-01.19.)

A Vénusz az ön szerelmi házának uralkodó bolygója, így mi másról szólhatna ez az időszak, mint a szerelemtől - készüljön 2014. év egyik legszebb hetére!

Vízöntő (01.20.-02.18.)

Valamilyen módon, messzebbre tekintve, új célokat kell keresnie. Az egész világ nyitva áll ön előtt, szabályosan Önre vár – ne késlekedjen: találkozzon új emberekkel, képezze tovább magát, kérjen tanácsot, tájékozódjon, kutasson minden önt érintő témában!

Halak (02.19.-03.20.)

Ezen a héten a Halak-Skorpió-Rák jegyeket összekötő égi háromszög is segíti. Jól alakulnak az emberi kapcsolatai, így a szerelmi élete is. El kell hinnie, hogy nem marad egyedül.

A TELEVÍZIÓK MŰSORSZERKESZTŐSÉGEI FENNTARTJÁK A JOGOT, HOGY ELŐZETES BEJELENTÉS NÉLKÜL VÁLTOZTASSANAK MŰSORRENDJÜKÖN!
 A **Kol Jisráel** magyar adását élőben, izraeli idő szerint 21 óra 45 perctől 22 óráig sugározzák a héber nyelvű „Reka” adón, a legjobb minőségben. Meghallgatható a rádiókészülékek ultrarövidhullámú (FM) sávjában, az alábbi frekvenciákon:
 Észak- és Középső-Galilea - FM 88.5, Észak-Izrael és Cfát környéke - FM 94.4, Haifa peremvidéke - FM 88.8, Haifa belvárosa - FM 93.7, Haifától délre - FM 101.3, Netanja és a Jordán völgye - FM 104.8, Tel-Aviv és körzete - FM 101.3, Jeruzsálem - FM 101.3, Beér Seva - FM 107.3.
 Az adás interneten is követhető: a <http://www.intkolisrael.com> címen. A kábeltelevíziós hálózatokon is meghallgatható: HOT 312-es csatorna, YES 748-as csatorna.

GYERTYAGYÚJTÁS

2014. december 12.
5775. kiszlev 20.

Gyertyagyújtás:

Jeruzsálem 16:01
Tel-Aviv 16:15
Haifa 16:04

A szombat kimenete:

2014. december 13.
5775. kiszlev 21.

Jeruzsálem 17:16
Tel-Aviv 17:17
Haifa 17:15

VÁJÉSEV

VALUTAÁRFOLYAMOK

USA dollár 3,9440 sekel
Euro 4,8727 sekel
Angol font 6,1709 sekel
Svájci frank 4,0533 sekel

ÚJ KELET FÜGGETLEN HETILAP

Főszerkesztő:

Erős-Hajdu Szilvia

Felelős kiadó:

Chaia Edri

Eheti számunk szerzői:

Avi ben Giora
Balázs Ibi
Breuer Péter
Halmos László
Halmos Sándor
Keller Tibor
dr. Kende György
Krasznai Éva
Nagy Tímea
Peer Gideon
Róna Éva
Sándor Judit
Schnapp Lea
Singer Arje
Surányi J. András
Tarr Miriam

Olvasószerkesztő:

Kiss Marianne

Tördelés:

Sly Design

A szerkesztőség címe:

49472 Petah Tikva
Ahad Haam 11.

Tel: 052/7265-631

Fax: 077/7282-750

e-mail: ujkelet@gmail.com

Hirdetés és előfizetés:

050/534-5041

Nyomda:

Hádfusz Hechadás Ltd.

A szerkesztőség nem felel a hirdetések tartalmáért. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Ideiglenesen módosították a menekülttörvényt

A Kneszet önmaga feloszlatása előtt hétfő este még sietve megszavazta a menekülttörvény módosítását – írta a Háárec című újság kedden. A törvény szigorán enyhítő módosítást a Kneszet plénümán második és harmadik olvasásban 47 képviselő szavazta meg 23 ellenében, három tartózkodás mellett. A centrista Jes Atid (Van Jövő) párt képviselői távol maradtak a voksolástól, ahol a jobboldali és a vallásos pártok, valamint tévedésből hat szociáldemokrata honatya is az igen gombot nyomta meg.

Ha nem döntöttek volna december 22-ig az ügyben, akkor az Izraelben alkotmánybíróként működő legfelsőbb bíróság döntése értelmében, a hatóságoknak szabadon kellett volna engedniük a hónap végén, a Negev-sivatagban Holot néven felépített menekülttábor több mint 2200 afrikai lakóját, és kellett volna zárniuk az intézményt. A legfelsőbb bíróság két emberjogi szervezet beadványa nyomán elutasította az előző törvénykezést, amely két évre helyezte volna menekülttáborba a főként Eritreából és Szudánból, az egyiptomi határon át, még a kerítésrendszer felépítése előtt bejutott menekülteket. A hétfőn elfogadott módosítás szerint a menekülteket ezentúl előbb három hónapra egy zárt izraeli börtönben, majd két év helyett egy év és nyolc hónapra a Holot nevű mene-

külttáborban helyezik el a Negevben.

További enyhítés, hogy jelenlétüket a menekülttáborban az eredeti háromszori helyett csak napi egyszer kell igazolniuk, de ha munkavállaláson érik őket, vagy hiányoznak a névsorolvasásánál, akkor további négy hónapra zárt egységbe vihetik őket.

A törvény hétfői enyhítése után a legfelsőbb bírósághoz forduló emberi jogi szervezetek megígérték, hogy folytatják a harcot a törvény enyhébb változata ellen is, és ismét a legfelsőbb bírósághoz fordulnak. „A kneszet tovább folytatja a Legfelsőbb Bíróság megalázását, a dél-tel-aviviak megtévesztését és az adófizetők pénzének pazarlását elfogadhatatlan megoldásokra”, állították. (Sok menekültet vonzanak Tel-Aviv déli részébe az olcsó lakások és a munkaalkalmak.)

A menedékkérők szervezete is sajnálatát fejezte ki a szavazás után. „Izrael – tudván, hogy nem tud kiutasítani –, ismét börtönbe küld bennünket, csak hogy annyira megnehezítse az életünket, hogy inkább önként távozzunk. Menekültek vagyunk, nem bűnözők” – mondták az enyhített törvényjavaslatról.

„Legközelebb, ha kormányra kerülünk, szigorúbb törvénykezést fogadunk el” – ígérte ugyanakkor a voksolás után a módosítást betervező Miri Regev, a jobboldali Likud párt keményvonalas képviselője.

MTI

Afényünnepén

A Magyar Televízió 1-es csatornája december 16-án 14:55-kor idézi a teljes napokat; az adásban az ünnep történetét, hagyományait Ilan Mor Izrael Állam nagykövete, Róna Tamás rabbi, Pető Gyula mesterszakács, valamint a Klezmerész zenekar közreműködésével eleveníti fel.

„Hanuka a fény, a család és a közösség

ünnepe – beszél az ünnepköréről Róna Tamás, az alföldi régió vezető rabbija. – Befejezése a tél legsötétebb napjára esik, és a fények emlékeztetnek minket, hogy megjön a tavasz, és mindannyian megújulunk.”

Izraeli találmány az utazók örömére

Egy bőrönd, amely igény szerint változtatja a méretét. Ha kell, kézipoggyász, ha kell, feneketlen koffer, ha kell, kisaszékény, de még asztalnak sem utolsó. A Fugu luggage becenévre hallgató úti alkalmatosságot három izraeli feltaláló szabadalmaztatta, és 2015-ben már piacra is kerül.

Az alakváltást az teszi lehetővé, hogy egy beépített elektromos pumpa levegővel telíti a bőrönd két oldalát, ha növelni akarjuk a méretet. A Fugu elnevezés is erre utal, így hívják ugyanis azt a japán gömbhalat, amely veszély esetén az ellenség megtévesztésére felfújja magát.

A feltalálók sikeresen megszerezték

az indulótőkét a bőrönd gyártásához az egyik legnagyobb crowdfunding platformon (közösségi finanszírozás a neten), a Kickstarteren, így 2015-ben már kapható lesz az első széria. Az előzetes számítások szerint nagyjából 240 euróba kerül majd.

mti

AZ ÖRÖM LÁNGJAI

Hamarosan meggyújtjuk az első gyertyákat a chanukián, a zsidóság a makkabeusok szíriai görögök feletti győzelmére emlékezik. A Jeruzsálemi Szentély i.e. 164-ben a hosszú harcokat követően ismét zsidó kézbe került, szent olaj égett az áldozati oltáron. Fontos győzelem volt ez, egy gyorsan változó, harcias világban. Eljövételét sok vér és keserűség előzte meg.

Ezen a nyolc napon azonban az örömek adjuk át magunkat. Ahogyan napról napra újabb és újabb gyertyákkal növekszik a remény fénye, úgy bízunk mi is egyre inkább abban, hogy a sötétség után ismét a világosság veszi át az uralmat az életünk felett.

Az ima ma sem szól másról, békés fejlődésért, nyugalomért, erőnkhez mért feladatokért fohászokunk. Mert tudjuk, hogy nem várhatjuk ölbe tett kézzel a csodát, nekünk is tennünk kell érte, hogy a világ egy jobb hely legyen. Kinek-kinek a maga eszközeivel, de feltétlenül jószándék mellett kell alkotnunk a közösség és a magunk hasznára. A nagy választási sürgés-forgásban talán nem ártana ezt vezetőink fülébe sutogni, mert nekem úgy tűnik, a köz érdekei ismét csupán áldozati lángok formájában vannak jelen a politikusi túlélésért folytatott mindennapi harc „szent” oltáráján. Hiszem, hogy ennél azért többet érdekel e sokat próbált nép.

Erős-Hajdu Szilvia

Ha bármely városban nem talál Új Keletet hívja a BÁR céget, ahol megmondják **HOL KAPHATÓ AZ ÚJSÁG**
Telefon: 03-607-0707